

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA

EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Komparace legislativních nástrojů potírání politicko-administrativní korupce v České republice a Finsku

Comparison of Legislative Instruments to Combat Political and Administrative Corruption in the Czech Republic and Finland

Student: Bc. Žaneta Nováková

Vedoucí diplomové práce: Dr.Ing. Eva Kolcunová

Ostrava 2019

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně. Veškeré zdroje, ze kterých jsem čerpala informace, jsou uvedeny v seznamu literatury.

V Ostravě 26. 4. 2019

.....
.....

Obsah

1 Úvod.....	6
2 Politicko-Administrativní korupce	8
2.1 Ukazatelé	9
2.1.1 Index vnímání korupce – Corruption Perception Index (CPI).....	10
2.1.2 Ukazatel kontroly korupce – Control of Corruption (CC).....	11
2.2.3 Eurobarometr	12
2.3 Další průzkumy zahrnující korupci	16
3 Česká republika.....	17
3.1 Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník	18
3.2 Zákon č. 143/2001 Sb., Zákon o ochraně hospodářské soutěže	18
3.3 Zákon č. 134/2016 Sb., Zákon o zadávání veřejných zakázek.....	19
3.4 Zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů	19
3.5 Zákon č. 340/2015 Sb., (zákon o registru smluv).....	20
3.6 Zákon č. 302/2016 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů a Zákon 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu ČR a o změně některých dalších zákonů.....	20
4 Finsko	22
4.1 Trestní řád (766/2015).....	23
4.2 Zákon o hospodářské soutěži (948/2011).....	24
4.3 Zákon o zadávání veřejných zakázek (348/2007 pozměněn na 1397/2016)	25
4.4 Ústava (731/1999, pozměněna 817/2018).....	25
4.5 Zákon o politických stranách (653/1992) a Zákon o financování voleb kandidáta (273/2009)	26
5 Srovnání legislativních předpisů obou zemí	27
5.1 Srovnávání jednotlivých zákonů	28
5.1.1 Ústava	28
5.1.2 Trestní zákoník.....	29
5.1.3 Zákon o hospodářské soutěži	29
5.1.4 Zákon o veřejných zakázkách, registr smluv	30
5.1.5 Zákon o politických stranách	31
5.2 Přednosti a nedostatky legislativních předpisů obou zemí.....	31
5.3 Problematické oblasti a jejich definice	33

6 Politika Evropské unie v boji proti korupci.....	35
6.1 Pracovní skupina OECD proti zahraničnímu podplácení.....	35
6.2 UNCAC – Úmluva OSN proti korupci.....	36
6.3 GRECO – Prevence korupce ve vztahu ke členům Parlamentu, soudcům a státním zástupcům	36
7 Závěr.....	39
Seznam použité literatury.....	42
Seznam použitých zkratek.....	47
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce.....	Chyba! Záložka není definována.
Seznam příloh	48

1 Úvod

Tématem diplomové práce je Komparace legislativních nástrojů potírání politicko-administrativní korupce v České republice a Finsku. Téma korupce, přestože již bylo mnohokrát zpracováno, je stále velmi aktuální, neboť legislativní nástroje nejsou dokonalé a lidé rádi získávají výhody a zisky, přestože se musí uchýlit k nelegální činnosti. Korupce ve veřejném sektoru je o to palčivější, protože dopady toho jednání postihují celou společnost, neboť dochází k nerovnému přístupu, nespravedlivému přerozdělování a oslabení důvěry v systém.

Práce se zabývá Českou republikou a Finskem, proč jsme pro srovnání vybrali Českou republiku je jasné, je to prostředí důvěrně známé a opatření mají dopady na naše každodenní životy. Nicméně nabízí se otázka, proč jsem si pro svou práci vybrala právě Finsko? Původní záměr byl zmapovat a porovnat stav korupce a protikorupčních opatření zemí Skandinávského poloostrova společně s Finskem, nicméně při zpracování jsem došla k závěru, že práce by byla natolik obšírná a systém jednotlivých zemí má tolik odlišností, že jsem se zaměřila pouze na jednu zemi – Finsko. To jsem si vybrala kvůli velmi dobrému postavení v žebříčcích srovnávání zemí míry korupce, kdy zaujímá první příčky jako země s velmi silnou protikorupční politikou, která se odráží v nízké míře korupce.

Práce je koncipována do sedmi kapitol včetně úvodu a závěru, které tvoří první a poslední kapitolu.

Příčemž ve druhé kapitole se věnujeme politicko-administrativní korupci, definování pojmu korupce a vymezení vybraných definic. Dále se věnujeme jednotlivým ukazatelům a výsledkům, kterých dosáhla Česká republika i Finsko v daných ukazatelích.

V kapitole třetí se zabýváme Českou republikou, konkrétně její legislativní úpravou korupčního jednání, jednotlivé podkapitoly čítají nařízení trestního zákoníku, zákonu o registru smluv, oblasti veřejných zakázek a zákonu o střetu zájmů.

Pokud chceme srovnávat dvě země, je nutné si přiblížit i právní úpravu korupce ve Finsku. V kapitole čtvrté postupně vymezujeme trestní řád, zákony určující jednání politických subjektů, pravidla pro veřejné zakázky a obecně spravedlivé hospodářské soutěže.

Následující dvě kapitoly tvoří stěžejní část práce, vytyčují srovnávání legislativní úpravy Finska a České republiky. Právní nařízení jednotlivých států podrobujeme komparaci nejen navzájem (kapitola pátá), ale také vůči požadavkům Evropské unie, politiku Evropské unie a to, nakolik je zapojena daná země do této politiky a nakolik plní požadavky orgánů Evropské

unie činných v boji proti korupčnímu jednání vymezujeme v kapitole šesté. Budeme srovnávat nakolik plní p. Zabýváme se také přednostmi i nedostatky legislativy daných zemí. Na závěr této kapitoly uvádíme doporučení vhodná k co nejefektivnějšímu zajištění boje s korupcí v daném státu i z hlediska kohezní politiky Evropské unie.

Cílem práce je zanalyzovat stav a nástroje proti korupci v České republice a ve Finsku, oba systémy následně porovnat a navrhnout opatření, jež může jeden systém od druhého převzít za účelem zkvalitnění legislativních nástrojů v boji proti korupci. Je známo, že Finsko si obecně vede v žebříčcích ukazatelů velmi dobře, proto předpokládáme, že většina doporučení se bude týkat České republiky, a to ve smyslu přejímání některých opatření, cílem práce je tato legislativní opatření identifikovat a aplikovat v českých podmínkách tak, aby se snížila míra korupce v České republice a přiblížila se tak průměrné míře korupce v Evropské unii.

Vzhledem k tématu práce užíváme velké množství legislativních předpisů, zahraniční literaturu popisující především finský právní systém, jehož poměrná část vychází z internetových zdrojů, zejména se jedná o stránky Ministerstva spravedlnosti a finského serveru finlex.cz, kde najdeme všechny právní dokumenty týkající se Finska. Z české literatury pracujeme především s knižními zdroji, z autorů uvádíme například Zdeňka Tomicu a Jana Chmelíka, legislativní část je pak z poměrné části tvořena s využitím Sbírkou zákonů v elektronické podobě.

2 Politicko-Administrativní korupce

Abychom mohli analyzovat stav korupce, je nutné si nejdříve vymezit samotný pojem. Ten souvisí s dobýváním renty. Dobývání renty lze dvěma způsoby: legálně prostřednictvím lobbingu nebo nelegálně prostřednictvím korupce. (Jurečka, 2018)

Slovo lobbing bývá veřejností často vnímáno v negativním kontextu, jako něco nemorálního a nezákonného, avšak v obecné rovině se jedná o prosazování zájmů jedince či skupiny a působení na orgány rozhodující nebo jednající v dané záležitosti, může jít o **lobbing: legislativní** (lobbisté se podílí na návrhu, zpracování či prosazování zákonů a vyhlášek), **exekutivní** (týká se udělování dotací, jmenování do funkce, stanovení pravidel soutěže, zakázek apod.), **volební** (zisk financí na podporu volební kampaně), **soudní** (ovlivňování soudního rozhodnutí) či **informační** (sběr informací, jejich vyhodnocování a šíření mezi veřejnost, řadíme sem přednášky, studie, podklady jako nástroj argumentace). Za lobbisty můžeme označit, jak je zmíněno výše, jednotlivce i skupiny, patří sem například různé komory, sdružení a spolky či zájmové skupiny. Úsilí těchto skupin souvisí s dobýváním renty a na tu se váže korupce, a to zejména ve sféře politicko-administrativní, kterou představují veřejní činitelé působící ve veřejné sféře. Jejich úkolem je alokovat zdroje a efektivně využívat moc, kterou jim svěřili voliči v případě politiků, v případě úředníků spravedlivě rozhodovat ve veřejný prospěch. Problémem je oba pojmy vymezit právně, protože v České republice neexistuje právní úprava ani jednoho z nich, také chybí zákon, jenž by definoval vztah mezi lobbisty a politiky, stejně tak jako v poslední době tolik zmiňovaný zákon o střetu zájmů, tyto nedostatky nahrávají aktérům korupce, neboť ti jsou de facto nepostižitelní. (Jurečka, 2018)

Korupce má mnoho aspektů, ať už hovoříme o morálních, legislativních, ekonomických, kulturních či politických. Tyto aspekty se promítají i do mnohých definic, nejčastěji bývá korupce definována jako zneužití moci nebo postavení pro soukromý prospěch, získání neoprávněné výhody nebo zisku. Níže uvádíme vybrané definice korupce, vybrali jsme takové, které postihují jev v širším slova smyslu a snaží se o komplexnější vysvětlení celého jevu. Oproti užšímu pojetí, které se zaměřuje pouze na nabídkovou či poptávkovou stranu korupce.

Světová banka (1997, s. 8) definuje korupci jako „zneužití veřejné moci pro soukromý prospěch“. Dále definici rozvíjí tvrzením, že zneužití veřejné moci se může týkat situace, kdy úředník přijímá, zprostředkuje úplatu někoho jiného nebo o úplatek sám požádá. Nabídkovou stranou v korupčním jednání světová banka označuje soukromé subjekty, které se úplatkem snaží obejít pravidla pro získání výhody a zisku v konkurenčním boji. Zdůrazňuje také situaci,

že ne vždy musí jít o úplatek v této podobě, ale ke korupčnímu jednání může docházet prostřednictvím sponzorských darů, nepotismu nebo ovlivňování státních příjmů a zakázek.

Občanskoprávní úmluva o korupci (2018) ve svém druhém článku obsahuje následující definici korupce: „přímé či nepřímé vyžádání, nabídnutí, předání nebo přijetí úplatku či jakékoli jiné nepřípustné výhody nebo vyhlídky na ně, které narušují řádné plnění jakékoli povinnosti nebo jednání vyžadovaného od příjemce úplatku, nepřípustné výhody nebo vyhlídky na ně.“

Za třetí si uvedeme vysvětlení korupce z českého prostředí, kde v knize Korupce a úplatkářství definují autoři Chmelík a Tomica (2011, s. 15) korupci jako „v podstatě jakékoliv morálně neospravedlnitelné dosahování, přijímání nebo nekorektním způsobem nabízené získání hmotných, duševních nebo jiných nehmotných výhod či zisků“.

I z předchozích definic lze vyvodit, že rozlišujeme aktivní a pasivní korupci, přičemž aktivní korupcí označujeme stranu nabídky, tj. stranu, jež nabízí úplatek, pasivní stranou míníme toho, kdo úplatek přijímá.

Ilegální lobbying cílí především na alokaci veřejných prostředků, rozhodovací procesy například o podobě zákonů, zisk státních zakázek, získání výhod pro své blízké například v pracovním vztahu atd., takové dobývání renty je ve velké míře spjato s politicko-administrativním prostředím, protože právě politici mají moc, která jim může sloužit jako nástroj pro získání výhody, ať už pro sebe či pro své blízké. Společným znakem těchto zásahů je to, že mají negativní dopad pro společnost, protože náklady tohoto jednání nesou daňoví poplatníci. (Jurečka, 2018)

„Tento jev provází lidstvo od nepaměti v mnoha podobách a chápání korupce a její závažnosti je významně ovlivněno kulturou, prostředím, ve kterém lidé žijí, a hodnotami, které vyznávají.“ (Kotlánová, 2012, s. 167)

Srovnávat, nakolik je daná země pod vlivem korupce je nemožné, protože vnímání korupce je subjektivní dojem, který nemusí vycházet z faktů, proto pro srovnávání míry korupce v dané zemi používáme ukazatele, na jejichž základě pak můžeme porovnávat míru korupce v jednotlivých zemích. Tak jak se vyvíjí korupce, vyvíjí se i nástroje, tj. ukazatele, jak ji měřit, my uvádíme třídění podle Graycara a Smithe (2011), kteří rozlišují tři generace ukazatelů.

2.1 Ukazatelé

Ukazatelé první generace se nazývají kompozitní indikátory a označují kombinaci odborného výzkumu s průzkumy vnímání korupce, příkladem je **ukazatel kontroly korupce**, který zpracovává v rámci svých aktivit Světová banka nebo **Index vnímání korupce**, jenž

vytváří Transparency International. Oproti dalším ukazatelům se vyznačují tím, že se provádí každoročně. Poprvé se objevily v 90. letech 20. století, ale používají se dodnes, a to především v empirickém výzkumu korupce, jsou používány zejména proto, že skladbou z více zdrojů se eliminují chyby měření. Nicméně odpůrci poukazují na upřednostňování názoru jedné či druhé skupiny (laiků či odborníků), což vede ke zkreslení výsledků měření, dále vytýkají neprůhlednost metody, nereprezentativní vzorek respondentů při zkoumání vnímání korupce a také zmiňují často nedostatečnou velikost vzorku. „A konečně – další argument proti používání kompozitních ukazatelů je ten, že se téměř každý rok spoléhají nejen na rozdílné zdroje, ale i na rozdílný počet zdrojů, srovnání napříč roky tedy může být velmi problematické.“ (Bašná, 2018, s. 15)

Ukazatelé druhé generace se zaměřují na vnímání korupce a subjektivní pohled a zkušenosti členů společnosti s korupcí. „Existují dva typy těchto průzkumů; první typ je zaměřen na širokou veřejnost, druhý na zástupce firem.“ (Bašná, 2018, s. 9) Příkladem této kategorie ukazatelů jsou: **Eurobarometr, Světový průzkum hodnot, Evropský sociální průzkum, Globální korupční barometr, Průzkum obchodního prostředí a výkonnosti podniků, Mezinárodní program sociálního průzkumu.** (tamtéž) Obecně tyto ukazatele však pracují s menším počtem dotazovaných, a proto mohou být výsledky nepřesné a nelze je paušalizovat, také jednotlivci na téma korupce nemusí odpovídat poctivě.

Poslední generaci tvoří ukazatelé vycházející z tvrdých dat.

My v práci pracujeme s kvantitativními metodami měření korupce, neboť je lze, na rozdíl od metod kvalitativních, účinně porovnávat, a to i v čase.

2.1.1 Index vnímání korupce – Corruption Perception Index (CPI)

První zmínky odkazují k roku 1995. Index používá škálu od 0 do 100 (do roku 2012 byla škála pouze do 10), přičemž 0 představuje nejvyšší míru korupce. Zpracovatelem tohoto měření je Transparency International (dále jen TI), která se snaží mapovat a aktivně bojovat proti korupčnímu jednání. TI při výpočtu operuje s 12 zdroji dat od 11 institucí veřejného sektoru. Respondenti hodnotí úroveň protikorupčních opatření, transparentnost veřejné správy a rozsah korupčního trhu dané země.

Tab. 2.1.1 Index vnímání korupce ČR a Finska 2014–2018, bodové hodnocení a pořadí

	Země/Rok	2014	2015	2016	2017	2018
Body	ČR	51	56	55	57	59
	Finsko	89	90	89	86	85
	EU	66	65	65	65	65
Pozice	ČR	53	38	48	42	38
	Finsko	3	2	3	3	3
Počet států		175	168	176	180	180

Zdroj: vlastní zpracování, data Transparency International

Tabulka ukazuje bodové skóre dané země a její celkové pořadí ze všech zkoumaných zemí za roky 2014 až 2018, přičemž v roce 2018 se umístila Česká republika s 59 body na 38. místě v porovnání s jinými zeměmi, bodově se zlepšila o dva body a umístěním si polepšila o 4 pozice. Finsko dosáhlo na třetí příčku s 85 body a oproti předchozímu roku zaznamenalo bodový pokles, i tak však obhájilo třetí pozici z předchozích dvou let. Z tabulky 2.1.1 je zřejmé, že podle CPI se v České republice snižuje korupce, výrazně se zmenšuje propast mezi sledovanými zeměmi, z původního rozdílu 38 bodů na 26 za rok 2018, je to však dáno nejen zlepšováním situace v České republice, ale i poklesem skóre ve Finsku. Zlepšováním situace se Česko přibližuje i evropskému průměru, který činí 65 bodů. Pomohlo narušení klientelistických systémů a systémové změny, důslednější postup při vyšetřování velkých kauz, nicméně stále chyběla legislativa a opatření předchozí vlády se nedaří zlepšovat ani udržet, čímž se Česká republika propadla v indexu o 10 příček, v roce 2017 byla přijata implementace některých zákonů, například vstoupil v platnost registr konečných vlastníků, regulace hazardu, novelizace o střetu zájmů, a Česko znovu získalo trend zlepšení. Pro srovnání jsou přidány i výsledky Evropské unie, které jsou stabilní

2.1.2 Ukazatel kontroly korupce – Control of Corruption (CC)

Tento ukazatel je veřejnosti znám od roku 1996, kdy byl vydáván jednou za dva roky, od roku 2002 je vydáván každoročně a nabývá hodnot od -3 do +3, kdy kladná hodnota značí nejvyšší míru kontroly nad korupcí. CC (Ukazatel kontroly korupce) používá zdroje z oblasti veřejného i soukromého sektoru a je také vhodnější k porovnávání korupce v čase, neboť si uchovává stále stejnou metodiku, a jak je zmíněno výše, CPI ji v roce 2012 změnilo, čímž tuto možnost narušilo. (Kaufmann, 2010 a Mazák, 2016) Vytváří ho Světová centrální banka.

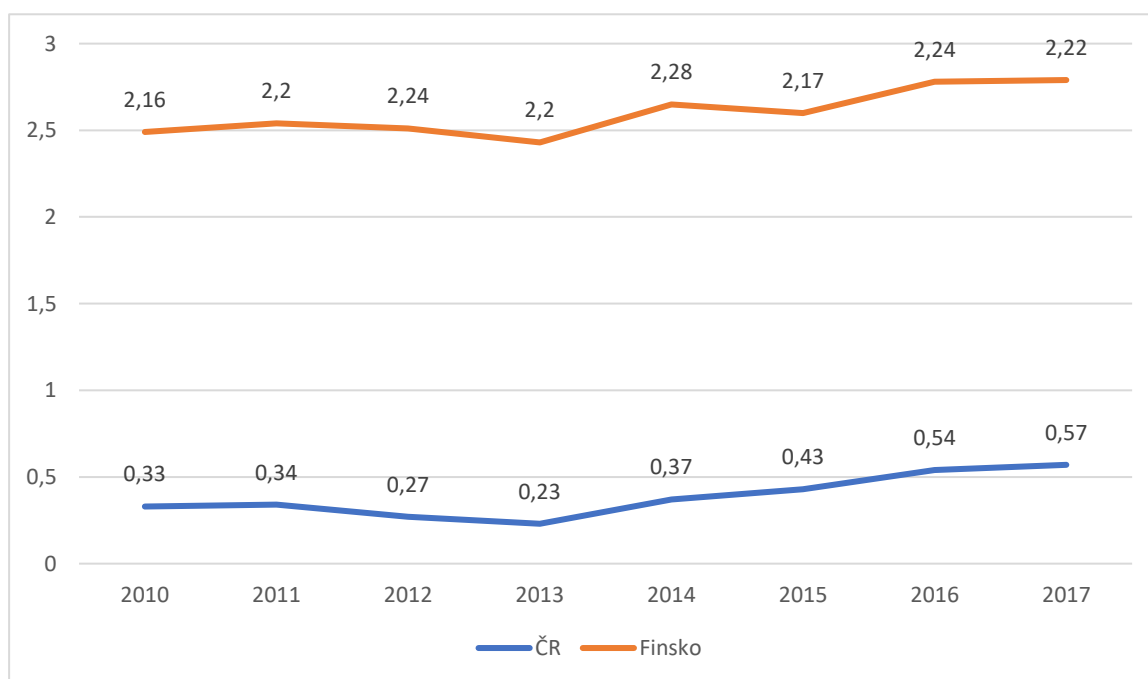
Tab. 2.1.2 Index kontroly korupce 2010-2017

	Země/Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Body	ČR	0,33	0,34	0,27	0,23	0,37	0,43	0,54	0,57
	Finsko	2,16	2,20	2,24	2,20	2,28	2,17	2,24	2,22

Zdroj: vlastní zpracování, data z the Global Economy

ČR se v žebříčku zemí Evropské unie za rok 2017 umístila na 16. místě z 25 zemí a indexem 0,57, Finsko s ukazatelem 2,22 získalo první místo a má podle tohoto indexu nejmenší korupci. Tabulka je zpracovaná i v grafické podobě níže, graf ukazuje podobný průběh kontroly korupce, tj. do roku 2012 stabilní situaci, v roce 2013 mírný pokles a následující roky stabilně rostoucí trend s mírným poklesem u Finska v roce 2015.

Graf 2.1 Ukazatel kontroly korupce v letech 2014-2017

Zdroj: vlastní zpracování, data z the Global Economy

2.2.3 Eurobarometr

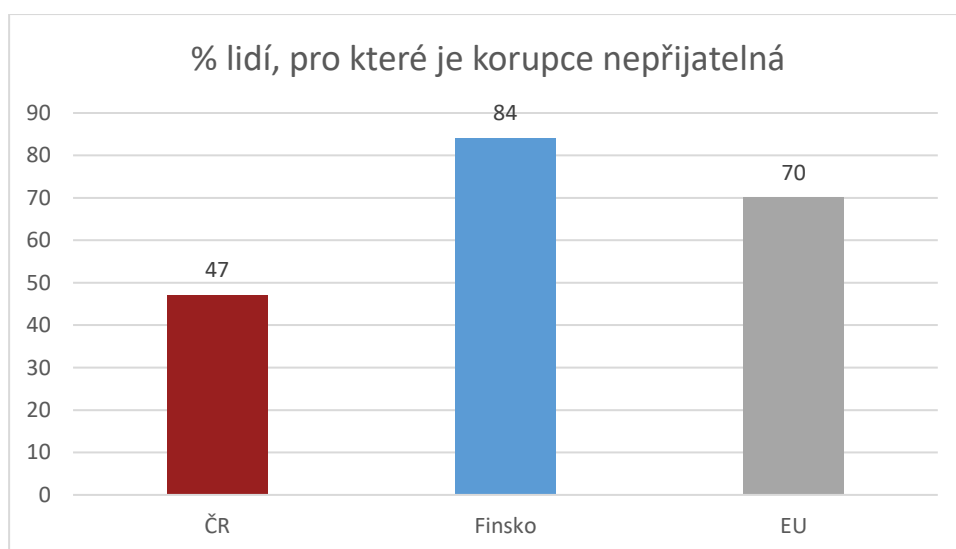
Od roku 1973 jej vytváří Evropská komise a zpravidla je zaměřen na zjišťování veřejného mínění členských zemí Evropské unie a zemí usilujících o vstup, v roce 2013 a 2015 však zjišťoval i osobní zkušenosti zástupců 3 365 firem s úplatkářstvím a korupcí jako takovou. (Bašná, 2018) Problémem však je nízká reprezentativnost vzorku, protože do výzkumu

jsou zahrnuty pouze firmy spolupracující s veřejnou sférou, a po rozdělení celkového počtu firem v rámci zemí vzorek neodpovídá realitě a výsledky bývají často zavádějící.

Pro přiblížení podoby eurobarometru dále uvádím výsledky šetření z roku 2017 za Českou republiku, Finsko a pro srovnání přidávám průměrný výsledek za celou Evropskou unii. Otázky se týkají názorů i osobních zkušeností v oblasti korupce viz Příloha č. 1–a), b) a c). Otázky se týkají ochoty dát někomu peníze, dárek, ochotu přijmout úplatek, osobní zkušenosti s úplatky ve veřejných službách.

Na základě těchto otázek byl vytvořen index tolerance korupce, který respondenty dělí do tří kategorií, podle toho, zda je pro ně korupce: přijatelná, tolerovaná nebo nepřijatelná. Z tohoto grafu (Graf č. 2.2) vyplývá, že pro 84 % Finů je korupce nepřijatelná, zatímco v České republice je korupce nepřijatelná pro méně než polovinu dotazovaných, konkrétně se jedná o 47 %, průměr Evropské unie činil 70 %. Finové jsou z porovnávaných 28 zemí nejméně ochotni dávat nebo jakýmkoli způsobem podporovat či tolerovat korupční jednání ve veřejné sféře, Česká republika se umístila 24., skončila tedy před Chorvatskem, Slovenskou republikou, Maďarskem a Lotyšskem. Z průzkumu dále vyplývá, že korupci více tolerují mladší generace a také osoby, jež znají někoho, kdo se setkal, nebo mají osobní zkušenost s úplatkářstvím. V příloze č. 2 najdeme tabulku se všemi výsledky.

Graf 2.2 Index tolerance korupce v ČR, Finsku a EU, rok 2017

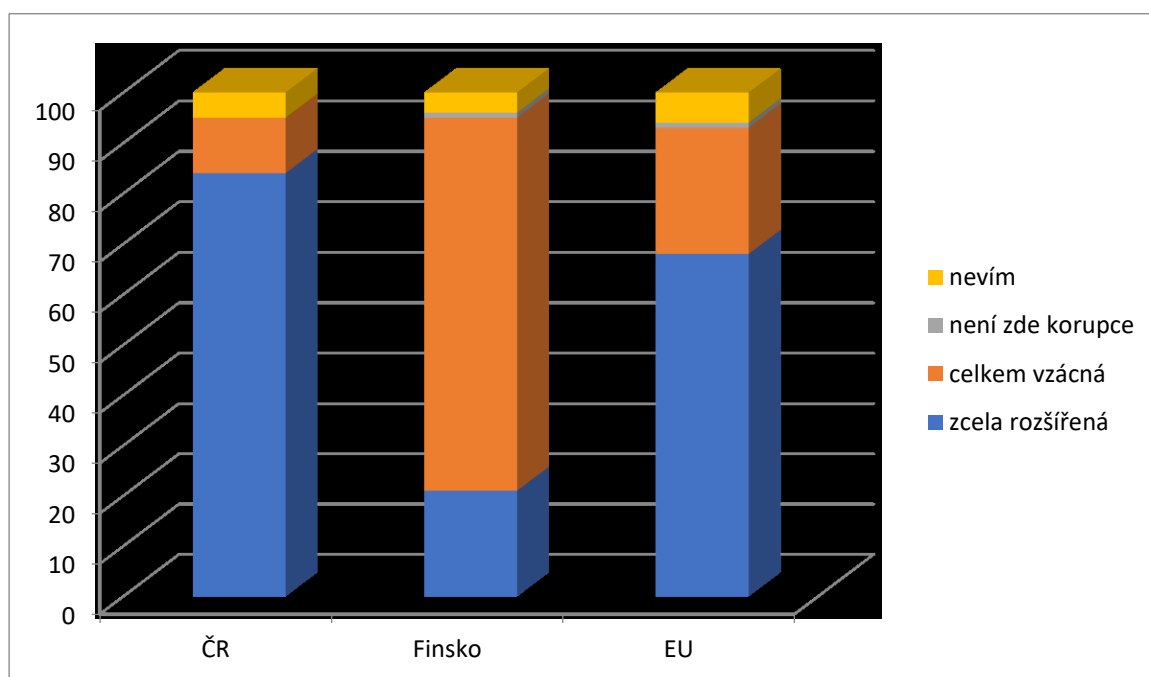

Zdroj: vlastní zpracování, data Special Eurobarometer 470

Zcela rozdílné je i vnímání stavu korupce občany dané země. V rámci průzkumu Special Eurobarometer 470 z roku 2017 odpovídali na otázku, jak rozšířená je dle nich korupce v jejich

zemi, pro porovnávací účely uvádím i průměr za celou Evropskou unii. Výsledek vidíme níže v grafu 2.3 Rozšíření korupce v dané zemi (v %), vyplývá z něj, že v České republice si 84 % respondentů myslí, že korupce je velmi rozšířeným jevem, 11 %, že je vzácná a zbývajících 5 % neví, ve Finsku je situace opačná, kdy 21 % dotazovaných se domnívá, že korupce je rozšířeným jevem, 74 % označila korupci ve Finsku za vzácnou a 4 % zvolila odpověď neví, zbývajících 1 % odpovědělo, že korupce ve Finsku není vzácným jevem. Dále v přílohách najdeme tabulku dokumentující popsanou situaci (viz příloha č. 3).

Graf 2.3 Rozšíření korupce v ČR, Finsku a EU v roce 2017 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, data ze Special Eurobarometer 470

Na tyto odpovědi navazuje další otázka a to, jak se změnila korupce ve vaší zemi za poslední tři roky? Odpověď respondentů v České republice ukazuje, že 14 % si myslí, že poklesla, 42 % zůstává stejná míra korupce a 44 % si myslí, že se korupce přibývá. V této otázce jsou skeptičtější i obyvatelé Finska, přičemž pouhých 7 % si myslí, že korupce poklesla, 43 % se přiklonila ke stejné míře korupce a 50 % si myslí, že se zvýšila. Může za to zřejmě zveřejnění série korupčních skandálů u policie v letech 2015 a 2016. Tabulku s příslušnými daty najdeme v příloze č. 4.

Tabulka 2.4 ukazující rozsah korupce v jednotlivých institucích ukazuje srovnání korupce v různých sektorech u vybraných zemí, kterými jsou Česká republika a Finsko, a Evropské Unie.

Tab. 2.4 Korupce je nejvíce rozšířená, ve které z následujících institucí?

Institute/ Území	ČR	Finsko	EU
Politické strany	59	39	56
Politika na národní, regionální a místní úrovni	58	42	53
Veřejné zakázky	60	35	43
Stavební povolení	43	28	42
Soukromé společnosti	41	32	40
Inspekce (zdraví a bezpečnost, stavebnictví, práce, kvalita potravin, hygiena a vydávání licencí	38	13	34
Úředníci vydávající obchodní povolení	29	16	33
Banky a finanční instituce	12	10	33
Systém zdravotní péče	41	5	31
Policie, celníci	38	12	31
Daňoví poplatníci	22	4	25
Soudy	35	5	23
Státní zastupitelství	26	6	21
Orgány soc. zabezpečení a péče	14	4	19
Vzdělávání	16	5	16

Zdroj: vlastní zpracování, data ze Special Eurobarometer 470

Nejmenší korupce dle dotazovaných je v obou zemích v oblasti bank a finančních institucí, současně se jedná o nejvyrovnanější kategorii, kde ČR získala skóre 12 a Finsko 10, zatímco Evropská unie 33.

V České republice je ve všech kategoriích dle respondentů více korupce oproti výsledkům průzkumu ve Finsku, v některých kategoriích je však pod průměrem EU, jmenovitě se jedná o kategorie: úředníků zabývajících se obchodními povoleními, banky a finanční instituce, daňoví poplatníci, orgány sociálního zabezpečení a sociální péče, v rámci oblasti vzdělávání je na tom

ČR stejně jako průměr EU. Výsledky ČR nižší či stejné v porovnání s průměrem EU, jsou vyznačeny tučně. Finsko je ve všech oblastech několikanásobně pod průměrem Evropské Unie.

2.3 Další průzkumy zahrnující korupci

Další průzkumy zaměřující se mimo jiné na korupci jsou: průzkum obchodního prostředí a výkonnosti podniků (orientován na země východní Evropy a oblast střední Asie, pro porovnávací účely zahrnuje také vybrané další země, konkrétně: Španělsko, Německo, Irsko, Portugalsko a Řecko), evropský či mezinárodní sociální průzkum (International Social Survey Programme) a jedním z indexů je i index veřejné integrity, světový průzkum hodnot a globální korupční barometr – Global Corruption Barometer (GCB).

3 Česká republika

Právní úprava samotného pojmu korupce je velmi problematická, ukazuje to i fakt, že samotný pojem korupce v zákoně nenajdeme, zákon upravuje pouze skutkovou činnost, která korupci provází, konkrétně se jedná o Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník a další dokumenty zmíněné níže.

Než přistoupíme k samotnému zákoníku, krátce si uvedeme důvod, proč je v České republice korupce ve velké míře tolerována, jak vychází z průzkumů Eurobarometru, který je součástí první kapitoly a také příloh. Korupční jednání jako takové existuje od nepaměti, kdy jedinci či skupiny pro sebe vykonávali laskavosti za úplatu či jinou protihodnotu, nicméně největšího rozmachu korupce v České republice dosáhla, ostatně jako v jiných postkomunistických zemích, po pádu komunismu a období tzv. privatizace v 90. letech minulého století. V této době majetek státu přecházel do rukou soukromníků, avšak nedostatečná transparentnost, prodej národního majetku pod cenou soukromým subjektům, spolčování akcionářů a přeprodej akcií zahraničním subjektům či dceřiným společnostem vyvolávali v lidech pocity nedůvěry, křivdy a nespravedlnosti v tržní ekonomiku a novému demokratickému zřízení, jakožto i otázky nakolik byla privatizace legální a do jaké míry ji ovlivnila korupce. (Křen, 2019)

Ne všichni však mají jednotný názor na transparentnost a nízkou míru korupce ve Finsku, velkým odpůrcem finského modelu protikorupční politiky je například bývalý prezident ČR Václav Klaus. „Zcela zásadní je, že se problém korupce podařilo personifikovat. Lidé hledající kořeny korupce v mravní zkaženosti jedinců pak rádi věří tvrzením o tom, že „tam jinde“ – nejčastěji ve Skandinávii -, kde jsou prý lidé od přírody slušnější, korupce takový problém není.“ (Průša a Ryska, 2013, s. 13) Václav Klaus odmítá spekulace o korupci za privatizace a zpochybňuje věrohodnost průzkumů, opírá se o to, že ke spekulacím nejsou důkazy, přesto nelze popřít, že neprůhledný privatizační proces, oslabil důvěru občanů České republiky v politiky.

Dnes se s korupcí setkáme ve všech sférách soukromého i veřejného sektoru, kterým se v práci zabýváme, v Českém prostředí se jedná o korupční jednání v rámci veřejných zakázek, politických představitelů a politiků na nižších územních celcích.

3.1 Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník

Trestní zákoník, zejména pak jeho druhá část, hlava 6 a 10 vymezují korupční přečiny proti řádné hospodářské soutěži a jednání, které není v souladu s veřejným pořádkem.

Trestní zákoník, druhá část, hlava 6, díl 3 (označený jako „trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou) se v § 248 zabývají porušením předpisů hospodářské soutěže, jedná se primárně o bod e) podplácení, jenž je trestáno odnětím svobody až na tři roky, „zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty“ (Trestní zákoník, část 2, hlava 6, § 248). Zákon je vymahatelný, pokud dotyčná osoba poruší pravidla hospodářské soutěže, následkem čeho jiné osobě způsobí újmu, nebo tímto způsobem vznikne samotné osobě či další straně neoprávněná výhoda. Stejným způsobem je i postihnuto porušení pravidel zadávání veřejné soutěže a zneužití svého postavení. Pokud se proviní proti § 248 opakovaně, v rámci organizované skupiny, generuje-li tímto jednáním pro sebe či jinou osobu prospěch, anebo naopak jinému způsobí značnou škodu, pohybuje se trestní sazba odnětím svobody v délce 6 měsíců až 5 let, pokutou nebo propadnutím věci či jiného majetku, Na dvě až osm let odnětím svobody se trestá ten, kdo tímto jednáním způsobí škodu velkého rozsahu, úpadek třetí strany nebo získá prospěch velkého rozsahu.

Dále jednotlivé paragrafy 255-258 vymezují zneužití a zveřejnění informací k prospěchu jedné strany, anebo poškození jiné strany, korupční přečiny v díle 3 a dále v dílu 2 § 329-334. Tato část zákona se vztahuje k trestním činům proti pořádku ve věcech veřejných. § 329 Zneužití pravomoci úřední osoby, § 330 maření úkolů úřední osoby z nedbalosti, §331 přijetí úplatku, § 332 podplácení, § 333 nepřímé úplatkářství a § 334 vymezující pojem úplatek.

V České republice je největší korupce, jak vyplývá i z tabulky 2.4 největším problémem korupce v oblasti veřejných zakázek a politiky, jednak národní úrovně, ale i úrovně mezinárodní.

3.2 Zákon č. 143/2001 Sb., Zákon o ochraně hospodářské soutěže

Jmenovaný zákon spravuje právo ve spravedlivé a rovné soutěži na konkurenčním trhu, zabráňuje narušení řádné soutěže a nezákonnému konkurenčnímu boji ve formě kartelů, dohodám o ceně zboží, rozdělení trhu, svým jednáním zamezí vstupu do soutěže jiným subjektům, nebo na těchto subjektech zneužívá svého dominantního postavení na trhu, například nepřiměřenými podmínkami obchodu. Ve veřejné správě se setkáme především se zvýhodňováním určitých soutěžitelů. Spolupráce podezřelých osob se přičítá k dobru ve smyslu

snížení trestu, jímž je obvykle pokuta ve výši 100 000 Kč nebo 1 % čistého obratu za poslední účetní období, tj. kalendářní rok. Celková výše pokut, jsou-li udělovány opakovaně nesmí přesáhnout 1 000 000 Kč či 10 % čistého obratu soutěžitele za poslední ukončené účetní období. (Parlament ČR, 2009)

3.3 Zákon č. 134/2016 Sb., Zákon o zadávání veřejných zakázek

Zkráceně zákon o veřejných zakázkách vstoupil v platnost 29. dubna 2016 a účinnosti nabyl 1. října téhož roku, mimo jiné jako nástroj transparentnosti, rovnosti a spravedlnosti výběrových řízení. Nahradil zastaralý zákon 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách a současně splnil požadavky Evropské komise na obnovu tohoto zákona. Hlavní oblasti, které upravuje jsou: zadávání veřejných zakázek, zveřejňování informací o zakázkách, ukončení smluv, systém certifikovaných a kvalifikovaných dodavatelů včetně jejich povinností. Zabývá se i přiměřeností z hlediska časového i nákladového, ale i výhodností z hlediska ceny a kvality, zahrnuje i zjednodušený podlimitní režim zadávání zakázek, který jednoduše znamená to, že zadavatel pošle nabídku několika potencionálním uchazečům o zakázku a zveřejní ji ve svém profilu, čímž sice oslovené uchazeče zvýhodní, ale ubude mu tím administrativní zátěž. Zákon dále stanoví povinnost zadavatele zveřejnit vítěze zakázky do 15 dnů od podpisu smlouvy. Odlehčení administrativních úkonů zadavatel zakázky pocítí v tom, že je-li smlouva registrována v registru smluv, nemusí ji už zveřejňovat na svých stránkách. (Zákon 134/2016 Sb., Zákon o zadávání veřejných zakázek) Objem veřejných zakázek, respektive registrovaných smluv ke dni 12. 7. 2019 čítá 519 813 zakázek.

3.4 Zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů

Účelem zákona je zamezení toho, aby veřejní činitelé prosazovali své osobní zájmy nad zájmy celé společnosti, jedná se neslučitelnost některých funkcí, omezení některých činností a povinnost přiznávat fakt o svém osobním zájmu, o činnosti, o svém majetku jakožto i příjmech, darech a závazcích. Významnou roli hrála v působnosti zákona novela č. 14/2017 Sb., účinná od 1. 9. 2017, kterou byly ukončeny registry organizací, a zřídil se Centrální registr oznámení, který spadá pod Ministerstvo spravedlnosti. Tento registr zaručuje každému právo nahlížet do něj na základě žádosti podané spravujícím orgánem, tj. Ministerstvu spravedlnosti, stejně tak mají všichni právo podávat podněty k přezkoumání skutečností. Oznámení a žádosti ohledně veřejných funkcionářů registru zůstávají uchovány po dobu pěti let. (ČTÚ, 2018)

3.5 Zákon č. 340/2015 Sb., (zákon o registru smluv)

Dne 1. 7. 2017 vstoupil v platnost Zákon č. 340/2015 Sb., Zákon o zvláštních podmínkách účinnosti některých smluv, uveřejňování těchto smluv a o registru smluv (zákon o registru smluv), dle tohoto zákona subjekty musí zveřejňovat smlouvy o poskytnutí dotace nebo dočasné finanční výpomoci či jiných smluv týkajících se veřejných prostředků nad 50 000 Kč. Registr spravuje Ministerstvo vnitra České republiky. Registr se týká republiky jako takové, dobrovolných svazků obcí, regionálních rad soudržnosti, územně samosprávných celků a jeho příspěvkových organizací, jakožto jím založených ústavů a obecně prospěšných společností, státních a národních podniků, zdravotních pojišťoven, Českého rozhlasu a České televize, právnických osob s většinovým majetkovým podílem územně samosprávních celků či státu prostřednictvím jiné právnické osoby. (Zákon č 340/2015 Sb., Zákon o registru smluv) Lhůta ke zveřejnění je stanovena na 30 dnů. Zákon má sloužit primárně ke kontrole financování a hospodaření státu a dalších subjektů, v roce 2018 se skupina senátorů pokoušela jej nechat zrušit z důvodu nadměrné byrokratizace a porušení práv k podnikání, zrušení se však neuskutečnilo.

Na základě zkušebního provozu, který probíhal od poloviny prosince roku 2014 do 30. 6. 2017, bylo shledáno jako nejtransparentnější ministerstvo obrany, naopak nejméně Ministerstvo zdravotnictví, kultury a spravedlnosti, což je poměrně kuriózní vzhledem k tomu, že odpovídá za protikorupční politiku a mělo by tak jít příkladem, ale ve zkušebním provozu za rok 2015 zveřejnilo pouze necelá 3 % uzavřených smluv. Dnes k datu 12. 7. 2019 má registr 2 212 495 platných smluv v hodnotě téměř 10 bilionů Kč.

3.6 Zákon č. 302/2016 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů a Zákon 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu ČR a o změně některých dalších zákonů

Ve vztahu ke korupčnímu jednání na politické scéně se musíme zabývat i sdružováním se v politických stranách, podmínky přijetí darů, ze kterých plyne následující: politické subjekty mohou přijímat dary. Všechny dary nad 1 000 Kč musí být však ošetřeny smlouvou, která uvádí účel tohoto daru, dále také existují limity, a to ve výši 3 000 000 Kč od jedné osoby za kalendářní rok. Zákonem je také zřízen Úřad pro dohled nad hospodařením stran. (Parlament ČR, 2016)

Kandidáti ve volbách do parlamentu jsou povinni zveřejňovat výdaje na kampaň, stejně jako původ darů na financování kampaně, účet zřízený pro účely kampaně musí být k dispozici nadřízeným orgánům ke kontrole, porušením těchto předpisů se vystavuje pokutě od 10 000 Kč do 500 000 Kč.

4 Finsko

Finsko má obecně velmi nízkou míru korupce nejen v průzkumech veřejného mínění, odborníků, v rámci průzkumů firem i jednotlivců, což dokazuje umístění při hodnocení míry korupce například v Eurobarometru, Indexu kontroly korupce nebo Indexu vnímání korupce, jejichž výsledky jsou zmíněny výše, ale také na základě dalších zdrojů Finsko vychází jako nejvíce stabilní, bezpečná a kvalitně řízená země¹, pravděpodobně i díky tomu se umístila jako třetí nejméně zkorumpovaná země světa (Kluzioková, 2019) .

Jistě na tom má zásluhu obecně transparentní a otevřený systém veřejné správy, ale i hlavní koordinační orgán v boji proti korupci na národní i mezinárodní úrovni ve Finsku, jímž je **Ministerstvo spravedlnosti**. To sjednocuje i spolupráci s dalšími aktivními orgány v boji proti korupci, jedná se především o Ministerstvo vnitra, Ministerstvo financí, Ministerstvo zahraničních věcí, Úřad generálního prokurátora a soudní systém včetně státního zastupitelství. Nápomocné v personálních otázkách je ministerstvu spravedlnosti Kancelář předsedy vlády, jenž slouží jako poradní orgán.

Rychlý, spravedlivý a spolehlivý soudní systém poskytuje Finsku vhodné zázemí pro potlačování případné korupce. Blahobyt a spokojenost podporuje i fakt, že země má nezávislý systém soudnictví, bank, policie a společnost jako taková se vyznačuje vysokou mírou svobody a etičnosti. Finsko má rovněž pátou nejnížší nerovnost v oblasti příjmů a celkově se vyznačuje vysokou mírou rovnosti zejména genderové a vzdělávacího systému, která je prezentována jako vzor pro mnohé země. Správně nastavený systém vzdělávání, jenž má hluboké kořeny, si uchovává svou hodnotu i dnes a snaží se podporovat vzdělávání v nejvyšší možné míře, ostatně na financování vědy, výzkumu a vývoje poskytuje Finsko 4 % HDP, čím převyšuje o 1 % i normu danou Evropskou unií, přičemž je nutné zmínit, že většina evropských států se pohybuje pod 3 % HDP dané země.

Finská prezidentka Tarja Holonen na otázku, co stojí za úspěchem takového rozvoje během století a půl, kdy se Finsko zmítalo v hladomoru, odpověděla, že za tím stojí samostatnost lidí, kteří primárně pracují na zajištění vlastní obživy a zároveň jsou ochotni pomoci svým sousedům. Tato slova potvrzuje i velvyslanec Baracka Obamy v Helsinkách, který tvrdí, že

¹ Tvzení vychází z žebříčku zemí, kde jsou lidé na světě nejšťastnější, z celkově hodnocených 156 skončilo Finsko první, žebříček se odvíjí od spokojenosti se systémem sociálního zabezpečení, bezpečností, mírou korupce, zdravotní péčí, důvěra, velkorysost, svoboda atd. Pro zajímavost dodáváme, že ČR obsadila 20. pozici. (National Geographic Society a TAČR, 2019)

Finové jsou velice samostatní jako národ a současně mají pevně zakořeněná pravidla družby. Pospolitosť lidí a víra v sociální stát se odráží v tom, že ve veřejné správě takřka neexistuje korupce, a pokud přece jedná se spíše o ojedinělé případy selhání jednotlivců než chyby systému.

Systém je založen „především na základních ctnostech: sebedůvěře, spolupráci, rovnosti, úctě ke vzdělání, důvěře... V rodině si každý uvědomuje, že vztahy mohou skutečně vzkvétat pouze mezi jednotlivci – rodiči, dětmi, manželi – kteří jsou si rovni a nezávislí... Ve společnosti to znamená politická rozhodnutí zaměřená na zajištění co největší míry nezávislosti, svobody a příležitosti pro všechny.“ (Henley, 2018)

4.1 Trestní řád (766/2015)

Finský trestní řád vychází z podoby trestního zákona označeného číslem 39 z roku 1889, řád byl upraven v roce 2015, v následující kapitole čerpáme z novelizované verze uvedeného zákona, u každé kapitoly je v závorce označeno číslo, jímž se označuje změna zákona a za lomítkem rok, kdy byla tato změna ustanovena jako účinná. „Trestní zákoník obsahuje ustanovení proti aktivnímu a pasivnímu úplatkářství, zpronevěře, podvodům a zneužití úřadu, osoby a společnosti nesou odpovědnost za tyto trestné činy. (Gan Integrity, 2018)

V kapitole 14, jež vymezuje trestné činy proti demokracii, oddíl 2, nazvaný Volební úplatkářství, ve jmenovaném zákoně označeno číslem 478/1995, se v prvním a druhém odstavci říká, že „Osoba která (1) slibuje, nabízí nebo dává jinému poplatek nebo jinou výhodu, aby ho přiměla k volbě určitým způsobem nebo ke zdržení se hlasování ve všeobecných volbách nebo referendu“ (Ministry of Justice Finland, 2015), stejně tak jako osoba, který o úplatek požádá nebo jej přijme výměnou za konkrétně volbu bude odsouzena k pokutě či k trestu odnětí svobody až na jeden rok.

Oddíl 13 jmenovaného zákona se zabývá poskytováním úplatků (604/2002), pokuta ve výši 850 000 EUR, tedy takřka 23 milionů Kč nebo internace na dobu až dvou let hrozí tomu, kdo poskytne dar, finanční obnos či službu výměnou za ovlivňování činnosti veřejným činitelem, stejná sazba platí i pro toho, kdo o takovém jednání ví a schvaluje jej. Další oddíl se zabývá zhoršeným poskytováním úplatků (563/1998), je-li jednání veřejného činitele v rozporu s jeho povinnostmi, získá-li tímto jednáním značný prospěch, nebo naopak způsobí jinému značnou újmu či ztrátu, nebo jsou-li celkově přítěžující okolnosti úplatkářství, je tento pachatel odsouzen na dobu čtyř měsíců až čtyř let. Zvlášť se pak v zákoně vymezuje poskytování úplatků poslanci, jenž je upraveno dle změny trestního zákona označené jako 637/2011. Osoba

nabízející poslanci výhodu, která převyšuje nadstandardní pohostinnost, výměnou za určité jednání v rámci poslancovy pracovní činnosti (tím může být hlasování daným způsobem nebo za zdržení se hlasování), je odsouzena k pokutě nebo odnětím svobody až na dva roky. Poškozuje-li člen vlády tímto jednáním jinou osobu nebo z přijetí úplatku mu vyvstává značný prospěch, také je-li úplatek označen jako značný, jsou tyto okolnosti pachateli připsány k tíži a odsuzuje se na čtyři měsíce až čtyři roky odnětí svobody.

Další oddíly se věnují korupci v soukromé sféře, kde je trestní sazba rovněž dva roky a zákonná opatření se užívají obdobně jako ve sféře veřejné. Dále se korupcí ve veřejnosprávní sféře zabývá oddíl 8 (604/2002), jenž definuje praní špinavých peněz, jakožto i výnosů z úplatků a daňové podvody s trestní sazbou odnětí svobody 1 rok.

Až na šest měsíců se odsuzuje veřejný činitel² požadující úplatek pro sebe či jinou osobu, nebo s takovým jednáním souhlasí výměnou za protislužbu pro uplácujícího (kapitola 40, oddíl 3). Oddíl 7 pak vymezuje zneužití veřejné funkce prostřednictvím vlastní osoby nebo osob podřízených, nebo jinak využívá veřejné moci, která je mu propůjčena, může mu být udělen trest pokuty nebo odnětí svobody až na 3 roky. Přitěžujícími okolnostmi je opět značná výhoda, značná škoda pro třetí strany a je-li čin spáchán obzvláště metodicky a bezohledně i zde platí trestní sazba od čtyř měsíců do čtyř let, samozřejmostí je zbavení funkce a rozvázání pracovního poměru.

Na závěr je nutno dodat, že pokuta může nabýt výše až 850 000 EUR, tedy takřka 23 milionů Kč.

4.2 Zákon o hospodářské soutěži (948/2011)

Skutky, které by narušili řádnou hospodářskou soutěž jsou zakázány Zákonem o hospodářské soutěži, konkrétně § 5, zabývá se obchodními podmínkami včetně cenových podmínek, zakazuje zasahování do výrobního procesu, rozvoje a investic, jenž v negativním slova a smyslu ovlivňuje hospodářskou soutěž, rovněž zakazuje odlišné podmínky pro stejné zakázky. (FCCA, 2014) Zákon dále zakazuje, aby se osoby, jež byly v minulosti odsouzeny za trestné činy úplatkářství a jiné činy spojené s korupcí, dále účastnily výběrového řízení pro veřejné zakázky. Těmto osobám bývá zpravidla uložen trest pokuty, jejíž výši navrhuje Úřad pro hospodářskou soutěž a schvaluje soud, zpravidla nesmí přesáhnout 10 % čistého obrátu za

² Vymezení pojmu veřejný činitel na základě finského trestního zákoníku najdeme v příloze č.

rok, pokuty mohou být také sníženy, a to v rozsahu 20-30 % v závislosti na tom, jak obviněná osoba nebo podnik spolupracuje.

Přečiny a podezření je možné oznamovat Úřadu pro hospodářskou soutěž a ochranu spotřebitele, a to prostřednictvím online formuláře. Pokud někdo chce oznámit korupční jednání, je velmi dobře chráněn pomocí hned několika paragrafů, nicméně se jedná o souhrn několika zákonů, nikoli o jednotný zákon na ochranu oznamovatelů. Oznámení, musí být důvodná a podána písemně, avšak pokud neumožňuje zdravotní stav oznamovatele podat podnět písemně, lze jej podat i ústně. „Mechanismy pro vnější stížnosti ve Finsku jsou dobře zavedeny. Zejména, veřejný ochránce práv a kancléř spravedlnosti mají kontrolu nad všemi subjekty veřejné správy.“ (GRECO, 2018) Kauzy, přečiny a podezření jsou každoročně zahrnuta ve Výroční zprávě ministerstev podle Zákona o státním rozpočtu.

4.3 Zákon o zadávání veřejných zakázek (348/2007 pozměněn na 1397/2016)

Oblast veřejných zakázek ve Finsku spravuje Ministerstvo financí v součinnosti s dalšími veřejnými činiteli. Zákon dbá na hospodárné, kvalitní a systematické zajištění zakázky, tomu má ulehčit i odstranění administrativních procesů díky rámcovým dohodám, společnému zadávání zakázek a jiné formy spolupráce. Je podstatné, aby organizace veřejné zakázky byla taková, že se konkurzu mohou zúčastnit i malé a střední podniky, zkrátka tak, aby bylo zaručeno stejné právo zúčastnit se všem, kteří o to stojí. To je spojeno s povinností patřičně propagovat veřejnou zakázku, čímž zajistí i transparentnost veřejné zakázky. Všechny zakázky, jejímž objednavatelem je veřejný subjekt musí tyto subjekty zveřejnit v registru smluv zvaném HILMA, je spravováno Ministerstvem pro hospodářství a zaměstnanost.

Samotný zákon podporuje ještě Zákon o veřejných zakázkách a koncesích subjektů působících v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb (349/2007 pozměněn na 1398/2016).

4.4 Ústava (731/1999, pozměněna 817/2018)

Nejdůležitější právní dokument upravující základní práva občanů, mimo jiné ukládá povinnost ministrům dokládat movitý i nemovitý majetek, které by mohly souviset s výkonem jejich funkce, jakožto by mohli mít vliv na jejich rozhodování, totéž nařizuje poslancům Jednací rád parlamentu Finska (vydaný 1999, měněn 2015), stejnou povinnost mají i státní úředníci,

dále tato povinnost vyplývá ze Zákona o státních úřednících (750/94). V Oddíle 63 je pak uvedeno, že ministr taktéž svou jinou činností nesmí ohrozit důvěryhodnost úřadu. Schválí-li Výbor pro ústavní právo obvinění ministra z protiprávního jednání, je proti němu zahájeno trestní stíhání.

Článek 32 Ústavy vymezuje střet zájmů, avšak problém je, že nijak neurčuje postupy v případě, že ke střetu dojde.

4.5 Zákon o politických stranách (653/1992) a Zákon o financování voleb kandidáta (273/2009)

V rámci politické scény vymezují transparentnost a postihy korupčního jednání ústava a dva zákony, a to Zákon o financování politických stran a Zákon o financování voleb kandidáta (273/2009).

Zákon o financování politických stran, jenž byl upraven na základě doporučení skupiny GRECO, zejména za účelem větší transparentnosti kampaní a financování politických subjektů v roce 2010, po několika odhalených kauzách a podezřelém financování některých vládních činitelů, respektive jejich kampaní. (Evropská komise, 2014) Hovoříme-li o transparentnosti kampaní, strany jsou povinny zveřejňovat dary a jejich původ od 800 EUR (necelých 22 000 Kč) u komunálních voleb, kdežto u voleb parlamentních od částky 1500 EUR (více než 40 000 Kč).

Vládní zaměstnanci jsou dále povinni zveřejňovat své podnikatelské aktivity, stejně jako podíly ve společnostech a další zaměstnání, ze kterých čerpají příjmy. Nicméně nemusí vykazovat majetkové poměry i to by se však mělo změnit. Transparentnost podporuje finská legislativa i Zákonem o otevřenosti činnosti vlády (621/1999) nařizující zveřejňovat veškeré dokumenty a informace na požádání, není-li dokument označen jako tajný podle zmíněného zákona. Vyhláška o otevřenosti vládních činností a osvědčených postupů v oblasti správy informací (1030/1999) stanoví pravidla pro otevřenost a transparentnost legislativních procesů. Právo na veřejný přístup k informacím je dán i finskou ústavou.

5 Srovnání legislativních předpisů obou zemí

V následující kapitole vytyčíme rozdílnosti obou legislativ, především pak zákonů, které se věnují korupci, nejdříve si však obecně shrňme některá fakta. V České republice je také na rozdíl od Finska vyšší míra partikularismu, tj. prosazování vlastních zájmů před zájmy veřejnosti nebo širší skupiny lidí. Lidé, aby prosadili své zájmy jsou ochotni překročit hranice morální i zákona, pokud z toho budou mít prospěch. Kultura beztrestnosti jim navíc dodává pocitu jistoty, že ani oni sami nebudou potrestáni, byť by se na jejich jednání mohlo přijít, dokazuje to například imunita poslanců, která prakticky zamezuje stíhání podezřelého například odkládáním setkání komory. Tím je narušen princip etického univerzalizmu.

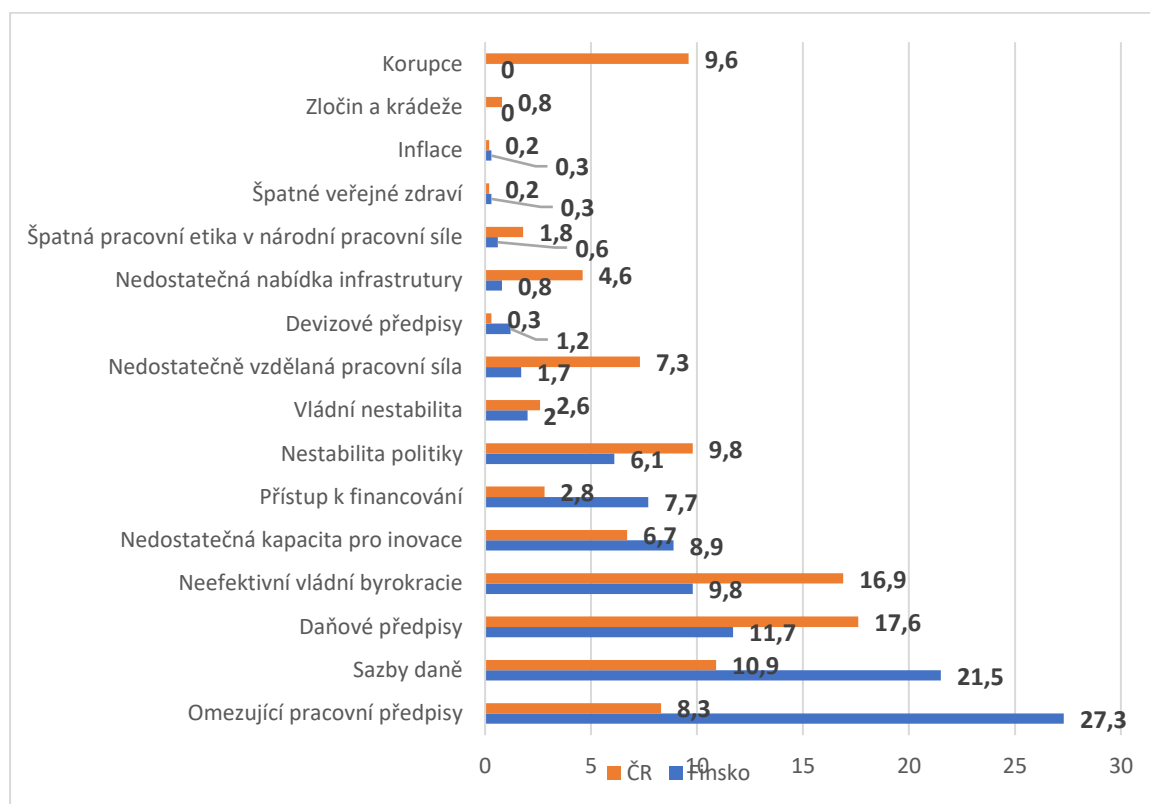
Etický univerzalizmus můžeme laicky označit jako spravedlnost pro všechny a je to jedna ze tří úrovní boje proti korupci, představuje nejvyšší míru boje proti korupci v dané zemi a za eticky univerzální země Evropy lze označit skandinávské země (Dánsko, Norsko, Švédsko a Finsko), dále Austrálii, Nový Zéland, Švýcarsko, Lucembursko a Singapur. Pokud Finsko řadíme jako zemi eticky univerzální, Česká republika se nachází na rozhraní universalismu a partikularismu s dalšími jednadvaceti zeměmi. (Mungiu-Pippidi, 2014)

To, že bychom se od Finska mohli učit, dokazuje i Závěrečná zpráva Národní ekonomické rady vlády z roku 2009, která uvádí právě Finsko jako modelový příklad hospodářské politiky zahrnující mimo jiné právě oblast protikorupční politiky.

V grafu 5.1 jsou uvedeny činy, které narušují podnikatelské prostředí dané země, a ačkoli tabulka prvotně slouží pro podnikatelské účely, tudíž soukromý sektor, její závěry lze snadno aplikovat do oblasti veřejné správy, jelikož některé faktory dokonce mohou ovlivňovat stav korupce. Těmito faktory, které se mohou podílet na rozsahu korupce jsou: zločin a krádeže, špatná pracovní etika v národní pracovní síle, nedostatečně vzdělaná pracovní síla, nestabilita vládní a politická obecně, neefektivní vládní byrokracie, daňové předpisy, ve výčtu jsme vynechali samotnou korupci, ačkoli je zřejmý rozdíl mezi zeměmi, kdy ve Finsku se vyznačuje nulovou hodnotou, zatímco v ČR dosahuje hodnoty 9,6. Předchozí tvrzení o bezpečnosti ve Finsku dokládá oblast zločinnosti, která se jeví jako naprosto bezproblémová. Takto markantní rozdíly jsou i v jiných oblastech, například ve vzdělanosti pracovníků, která v České republice představuje více než čtyřikrát větší problém než ve Finsku. A přestože se můžeme dočíst, že je Finsko příliš byrokraticky zatíženo, dosáhlo téměř polovičního skóre oproti ČR. Na druhou stranu v České republice jsou volnější pracovní předpisy, neboť ve Finsku je velké množství zákonů, které upravují celou řadu profesí (zákon o státních zaměstnancích, zákon o financování

politických kandidátů, zákon o zdravotních pracovnících atd.) a v oblasti sazby daní jsme téměř dvakrát lepší než Finsko, přestože máme nedokonalé daňové předpisy.

Graf 5.1 Nejproblematictější oblasti pro podnikání

Zdroj: vlastní zpracování, data z World Economic forum

5.1 Srovnávání jednotlivých zákonů

Nyní přejdeme ke komparaci jednotlivých legislativ, následující řazení je přizpůsobeno třídění předchozích kapitol tak, aby jednotlivé oblasti byly vymezeny společně na základě předmětu, o němž zákon pojednává

5.1.1 Ústava

Finská ústava je z hlediska výkladu volnější, jelikož je podpořena množstvím zákonů, jenž se věnují jednotlivé problematice, nicméně obsahově definuje spíše povinnosti veřejných činitelů od prezidenta až po veřejné činitele na úřadech, a to ve prospěch občanů, kdežto ústava česká definuje ve větší části práva členů vlády. Ústava Finska deklaruje členům parlamentu po dobu mandátu imunitu, takže je nelze trestně stíhat, přesto ve Finsku je naděje na změnu, neboť skupina GRECO, jak je zmíněno výše navrhuje omezit imunitu poslanců a senátorů ve Finsku a učinit je právně odpovědnými změnou ústavy. Dosud ve Finsku platí, že ke stíhání je potřeba

souhlas Výboru pro ústavní právo, avšak toto nařízení nemusí být splněno je-li podezřelý ze spáchání trestného činu, u kterého mu hrozí trest odnětí svobody na šest a více měsíců. Finské právo je tedy přísnější, není omezeno časovou lhůtou a systém je postaven na důvěře v systém, který jedná rychle a efektivně. Ústava ČR říká, že člen parlamentu musí být prokazatelně dopaden při činu nebo krátce poté, aby mohl být zadržen, nevydá-li předseda komory souhlas se zadržením do jednoho dne, musí být propuštěn. K dalšímu stíhání je potřeba souhlas komory parlamentu, jíž je členem, pokud tento souhlas není komorou udělen, je poslanec právně nepostihnutelný.

5.1.2 Trestní zákoník

Většina veřejnosti i soudců považuje finský právní systém jako účinný, otevřený a velice etický, což přispívá k nejen k dobrému veřejnému mínění jako takovému, ale i obecnému pocitu sounáležitosti a korektnosti napříč veřejností. Soudní systém, ostatně jako celá veřejná správa pracují efektivně a rychle. To dokazuje statistika času potřebného k vyřešení soudních případů na úrovni první instance, Finsko potřebuje necelých 300 dní, kdežto v České republice se takové případy řeší téměř 500 dní, pokud jde o přezkumná rozhodnutí, je rozdíl ještě markantnější, neboť ve Finsku přezkum trvá 400 dní, kdežto v ČR třikrát déle, tj. 1200 dní. (Evropská komise, 2017) Rychlý systém podporuje Zákon o odškodnění za nepřiměřenou délku soudního řízení (362/2009). Pravidla hospodářské soutěže spravuje v ČR Trestní zákoník, který za delikty narušení hospodářské soutěže má trestní sazbu až tři roky a nabízí i další tresty jako propadnutí věci a pokuty. I české trestní právo přihlíží k tíživým okolnostem korupce, jimiž jsou korupční jednání velkého rozsahu nebo způsobující značnou škodu nebo naopak generující značný zisk pro uplácenou osobu, korupční jednání v rámci organizované skupiny, potom trestní sazba dosahuje pěti let, zatímco ve Finsku je maximální sazba trestu odnětí svobody za uvedené přečiny pouze čtyři roky.

5.1.3 Zákon o hospodářské soutěži

Zákony ohledně hospodářské soutěže jsou si velmi podobné, oba doslova stejně definují, že zákon má poskytovat záruku na spravedlivou soutěž, omezit narušení soutěže nebo ovlivnění soutěže ze strany veřejného činitele. Obě země kalkulují s finančními postihy odsouzených ve výši maximálně 10 % ročního čistého obrátu, avšak rozdíl je v tom, že Česká republika má tuto sazbu jako maximální sazbu pro opakované prohřešky, zatímco ve Finsku se může jednat o sazbu při prvním prohřešku s přitěžujícími okolnostmi. Ve finském provedení je zákon rozšířen

o některá ustanovení týkající se veřejných zakázek a dále je rozvinut o definici cenových podmínek.

5.1.4 Zákon o veřejných zakázkách, registr smluv

Tak jako v ČR korupce není chápána jako izolovaný jev, ale tato problematika je začleněna do obecné politiky. Finská a česká právní úprava se liší, jelikož se finská úprava o veřejných zakázkách a střetu zájmu velmi úzce prolíná v ústavě, rozhodli jsme se, že dva zákony, jimiž jsou v České republice definovány tyto oblasti v charakteristice finského systému práva nebudeme dále rozdělovat a shrneme je společně.

Jako mírné riziko je označena ve Finsku oblast veřejných zakázek, až 25 % firem se domnívá, že prohrála veřejnou zakázku na základě korupce, také Evropská komise na základě poslední zprávy o stavu korupce, doporučila Finsku učinit kroky, aby systém zakázek byl transparentnější. (Ministry of Justice Finland, 1999) O to usiluje jak Ministerstvo spravedlnosti v součinnosti s Ministerstvem financí, jež má veřejné zakázky ve své kompetenci, ale transparentnost je i cílem číslo jedna pro orgány Evropské unie. Finsko rovněž disponuje soudem, jenž se specializuje na oblast veřejných zakázek a projednává podněty na narušení řádného výběrového řízení, tento soud se označuje jako The Market court neboli tržní soud, odvolání se projednává u Nejvyššího správního soudu.

Významnou roli v obecné míře korupce v České republice hraje oblast veřejných zakázek, finský systém stojí na nízkém limitu částek pro tzv. malé zakázky, ty v České republice tvoří víc než polovinu všech zakázek, dochází tedy ke korupci v nižších částkách, ale objevuje se velké množství případů. Malé zakázky znamenají pro Českou republiku zakázky 6 000 000 korun českých na stavební práce a 2 000 000 korun českých pro dodávky a služby (obojí bez daně z přidané hodnoty), tytéž hodnoty pro Finsko však dosahují hranic necelých 217 374 korun českých pro dodávky a služby, pro stavební práce 1 449 157 korun českých (rovněž bez DPH). (Transparency International, 2009) Tyto rozdíly jsme znázornili v tabulce 5.1, z ní je jasné viditelný rozdíl mezi zeměmi.

Tabulka 5.1 Limit pro malé zakázky v ČR a ve Finsku

Země/Činnost	Stavební práce	Služby
--------------	----------------	--------

ČR	6 000 000	2 000 000
Finsko	1 449 157	217 374

Zdroj: vlastní zpracování, data ze Transparency International

Obě země mají povinné registrování smluv, zatímco v ČR se jedná o registr smluv, ve Finsku o databázi HILMA. Navíc je spojuje evropská databáze TED, tj. Tenders Electronic Daily, která po dobu pěti let uchovává všechna oznámení a zakázky zveřejněné v dodatku úředního věstníku Evropské unie překračující hranici 144 000 EUR (cca 3 888 000 Kč) u dodávek zboží a služeb a 5 548 000 EUR (149 796 000 Kč) u stavebních zakázek. (Ministry of Economics Affairs and Employment of Finland, 2019)

Jako zcela žádoucí vidíme ustanovení finské ústavy, že osoba, jež se v minulosti dopustila trestního přečinu v této oblasti, se nesmí dle finského práva účastnit dalších veřejných zakázek. Systém oznamování prostřednictvím anonymního formuláře Úřadu pro hospodářskou soutěž se jeví jako dobrá strategie, ačkoli i tenhle systém má trhliny, a to v ochraně oznamovatele. Tento problém přetrvává na obou stranách.

5.1.5 Zákon o politických stranách

Zákon o politických stranách už se ve finské a české podobě mírně liší, finský zákon jasně vymezuje povinnosti politických subjektů, jaké chování v ve veřejném zájmu se očekává od představitelů vrcholných funkcí, dále jak nakládat s dary, že je potřeba zveřejňovat dary nad 22 000 Kč u voleb do územně samosprávných celků, u parlamentních pak dary nad 40 000 Kč, zákon se primárně soustředí na transparentnost a jednoznačný výklad zákona, což se o právním předpisu České republiky říci nedá, dokazuje to například absence zákona o otevřenosti vlády, jímž disponuje Finsko a přispívá k otevřenosti systému. Vláda ČR se sice snaží zveřejňovat informace a v principu nebrání přístupu k informacím, ale na základě práva je ani nepředkládá ke kontrole profesní jako to činí Finsko. Na druhou stranu však jasně definuje tresty za porušení pravidel, zpravidla se jedná o uložení pokuty a nařizuje povinnost zřídit transparentní účet financování voleb přístupný široké veřejnosti.

5.2 Přednosti a nedostatky legislativních předpisů obou zemí

Postavení Finska v žebříčcích teda ovlivňuje nejen etika finského obyvatelstva, ale také některé ekonomické vlivy, jež se podílí na tom, že ve Finsku je nízká míra korupce. Mezi tyto vlivy patří efektivní hospodaření státu, podpora vzdělávání, zákonně zakotvené sankce za porušení pravidel. Na protiváze však stojí Česká republika, jenž disponuje ve svém právním

systému tvrdšími tresty v postihování korupce, navíc má tresty rozmanitější, to se týká především trestu propadnutí věci.

Dalším pozitivem Finska je, že nadprůměrně oproti jiným státům EU financuje oblast vzdělávání, dává na vzdělání dvakrát více prostředků než Česká republika, což se odráží i ve dvojnásobné zaměstnanosti v sektoru výzkumu, vědy a vzdělávání a vyšší vzdělanosti. (NERV, 2009) A lidé s vyšším vzděláním poté chtějí pracovat v zemi, kde si nemusí spravedlnost a svá práva kupovat, proto odchází do zemí s nižší mírou korupce.

Finsko je také na rozdíl od ČR lepším hospodářem v oblasti státního deficitu, žijí sice na dluh, ale ten v době konjunktury umořují, Česká republika se uchyluje k opačnému modelu a ve snaze přilákat voliče a za současné situace, kdy se eliminují rozdíly mezi pravicí a levicí žije trvale na dluh. (Kohout, 2009)

Současný systém korupce je postavený na nepotismu, klientelismu a protekcionářství, dříve tomu tak nebylo, šlo ve finském prostředí spíše o rozmanité formy úplatkářství, které ve velké míře můžeme dohledat dodnes v českém prostředí. Tím, jak se systematizuje korupce, získávají protikorupční orgány výhodu, protože ji mohou snadněji detekovat a učinit taková zákonná opatření, aby k ní nedocházelo vůbec, nebo aby byla odhalena a potrestána odpovídajícím způsobem. A v zavádění účinných opatření jsou Finové pokládáni za velice schopné, jelikož tyto byrokratické procesy v čele se soudním systémem pracují velmi efektivně.

Finským problémem však i nadále zůstává vyšetřování a postihování zahraniční korupce. (Gan Integrity, 2018) OECD navrhuje zaměřit se na tuto problematiku a tyto případy přidělovat soudcům, kteří se specializují na tuto oblast. Tento problém se ovšem netýká pouze Finska. Podle OECD aktivní postihování a boj s korupcí uplatňuje pouhých 25 % zemí, řada zemí tak porušuje protikorupční úmluvu OECD, která je blíže popsána níže.

Vytýkáno je Finsku i to, že nemá všechny formy korupce definovány jako protizákonné, a proto nejsou do statistik zahrnuty všechny kauzy. Problémem je i to, že sítě starých chlapců se obvykle neprojevují navenek, jsou obtížně odhalitelné a prokazatelné, a proto mají občané pocit bezpečnosti a Finsko v hodnoceních dosahuje prvních příček v rámci protikorupčních opatření.

Potírání korupce v ČR v politické sféře bylo do roku 2012 obtížné také proto, že poslanci měli doživotní imunitu a bez naprosto nevyvratitelných důkazů své kolegy odmítali vydávat spravedlnosti. To mají změnit přijatá doporučení a schválení kohezních dokumentů Evropské unie a jejích orgánů činných v boji s korupcí. Stejná doporučení v tomto směru dostalo i Finsko.

5.3 Problematické oblasti a jejich definice

Propojený systém veřejné správy a soukromého sektoru nese spoustu výhod, od finančních, z hlediska pracovních sil a spolupráce, sdílení výsledků apod., nicméně může mít i některá úskalí, a to zejména proto, že tak často dochází ke kontraktům veřejných činitelů se soukromníky a vzniká tak otevřené pole pro korupci, známé jsou případy nepotismu, přidělování zakázek firmám, v nichž rozhodující činitelé měli soukromé zájmy, nejčastěji akcie, **manipulace s přihláškami k veřejným zakázkám, podceněné nabídky a kartelové dohody**, mezi které patří i tzv. **rigging** (tajné nabídkové řízení, případně poskytování informací, které nejsou veřejně přístupné) (FCCA, 2014) a tzv. **fenomén otočných dveří**, kdy jedinci zastupují více funkcí najednou nebo přechází z jedné funkce do druhé za účelem ovlivnění některých oblastí, které se dotýkají přímo jeho nebo jemu známé osoby, tyto funkce jsou přitom v sektoru veřejném i v sektoru soukromém, čímž hrozí riziko střetu zájmů, zejména v politické rovině.

Pro Finsko jsou typické tzv. „**old-boys networks**“ označující systém neformálních vztahů veřejných činitelů s podnikatelskými subjekty, ale i mezi sebou navzájem. Tato síť vztahů je spojena s několika korupčními kauzami, většinou spojenými s nákupem služeb. Příkladem takové kauzy je případ z roku 2017, kdy byl generální prokurátor podezřelý, že zprostředkoval nákup služeb z firmy svého bratra, přestože nebyla nabídka nejvýhodnější. Dalším příkladem korupce je bývalý velitel protidrogové policie v Helsinkách, který sjednával nákupy pro policii s firmou, v níž byl akcionářem, odsouzen byl před třemi lety k trestu odnětí svobody na deset let. Tento typ korupce je velmi obtížné odhalit, protože je velmi systematická a bývají do ní zapleteni vlivní lidé, také se vyznačuje tím, že se nachází na rozhraní veřejného a soukromého sektoru, i to ztěžuje nejen prokazování a vyšetřování, ale i samotné odsouzení pachatelů, zvláště pokud se jedná o činitele z vládního aparátu, kteří jsou do jisté míry chráněni imunitou.

I proto skupina GRECO (Group of States against Corruption, 2018), v překladu Skupina států proti korupci, vydala ve své hodnotící zprávě pro Finsko doporučení jasně a jednoznačně definovat standardy pro ministry a vyšší vládní úředníky, stejně tak jako přistoupit k tomu, aby ministři nabyli právní odpovědnosti za jakékoli protiprávní jednání a zpovídat se odpovědnému orgánu, jímž je Vrchní odvolací soud, jenž byl zřízen pro soudní řízení vedená proti členům vlády. (Vladislav David, 2007) Dále poukazují na to, že se nelze spoléhat na důvěru, integritu a sounáležitost občanů Finska a je potřeba pevně definovat veškeré vztahy mezi vládou a veřejností. Vymezením těchto vztahů by Finsko současně předešlo další oblasti problémů, k níž

patří neoficiální jednání s lobbisty, které ne vždy musí být korektní, jak upozorňuje skupina GRECO (2018).

Nicméně taková opatření, pokud se již přijmou nemusí stačit, zpřísnění podmínek kontroly vyžaduje personální zajištění, které se prokázalo následně v dalších šetřeních jako mnohdy nedostatečné.

Problémem je také v mezerách výkladu práva, kdy finské zákony nejsou definovány přesně, mnohdy se prolínají a jejich celková koncepční hodnota tímto může být narušena, příkladem takového zákon může být zákon o financování, ten říká, že jsou povolené anonymní dary, avšak kandidáti musí být schopni objasnit původ těchto darů. A v otázce financování vyvstává další problém v kontrolním mechanismu, kde se střetává Státní kontrolní úřad a Ministerstvo spravedlnosti, které mají působit kooperativně, avšak jejich kompetence se také překrývají, nebo naopak nejsou určité oblasti vymezeny.

6 Politika Evropské unie v boji proti korupci

Evropská unie si dává za cíl udržovat co nejnižší míru korupce a aktivně přistupovat k opatřením, která korupci předchází, tudíž působí preventivně, anebo ji účinně potlačuje. Tuto činnost v rámci EU vykonává několik orgánů a my si v následujících řádcích přiblížíme ty hlavní, na jejichž základě Finsko a Česká republika tvoří právní rámec. Nejprve si vymezíme, o které orgány a jejich předpisy se ve vztahu k státům jedná, následně rozebereme, co to v právním systému dané země znamená prakticky.

„Finsko je signatářem Úmluvy OECD o boji proti úplatkářství, Úmluvy Organizace spojených národů proti korupci (UNCAC), Úmluvy Rady Evropy o občanském a trestním právu proti korupci a Skupiny států proti korupci.“ (GRECO, 2017)

Na základě úmluv a doporučení OECD a Pracovní skupiny proti zahraničnímu podplácení státy přijímají protikorupční opatření, aby eliminovali korupci ve svém státě.

6.1 Pracovní skupina OECD proti zahraničnímu podplácení

Skupina byla založena roku 1994 jako kontrolní nástroj přijímání postupů v rámci Úmluvy OECD o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích, dnes funguje podobně jako jiné skupiny na základě vydávání doporučujících postupů pro státy za účelem zefektivnění boje s korupcí. Dnes čítá 43 států.

Z poslední zprávy o stavu implementace vyplývá, že ČR přijala zcela 4 ze 17 doporučení, dalších 10 přijala částečně a 3 nenaplnila vůbec. Přijatá opatření se týkají přijetí metodiky k právní odpovědnosti právnických osob, toto doporučení bylo rozšířeno o školení k danému opatření, pokut za takové přečiny, finanční kriminality, praní špinavých peněz a zahraničnímu podplácení. (Evropská unie, 2019) Hlavním tématem v České republice jsou nesplněná doporučení ohledně „zákona o státním zastupitelství, zákona o ochraně oznamovatelů a zveřejňování rozsudků nižších soudů.“ (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2019) Následující zprávu ČR podá v roce 2021.

Rovněž Finsko podávalo tutéž zprávu, v ní uvádí, že se mu povedlo naplnit 2 ze 14 doporučení, částečně realizovalo 7 doporučení a 6 jich nedokázalo provést. Provedená opatření se týkají vyžadování ohlášení zahraničních poplatků ze strany úředníků, Finsko tedy realizovalo teoretickou část, doporučené školící programy na rozdíl od ČR nebyly doposud přijaty. Také potřeba školení soudců v této oblasti nebyla realizována. Dále byly přijaty kroky k přijetí zákona o státním zastupitelství (32/2019). Na rozdíl od české republiky se vůbec nezabývalo

otázkami právní odpovědnosti právnických osob ani zpřísněním pokut za porušování trestního zákona přečiny úplatkářství. (OECD, 2019) Co se týká výhledu na realizaci těchto nedostatků, nedefinovalo Finsko žádný časový rámec.

6.2 UNCAC – Úmluva OSN proti korupci

Dokument byl přijat v New Yorku roku 2003 usnesením číslo 58/4, Česká republika se připojila v roce 2005. Úmluva si dává za cíl: „spolupráci při prevenci, vyšetřování a stíhání korupce a při úkonech týkajících se zmrazení, zabavení, konfiskaci a navrácení výnosů z trestné činnosti zjištěné v souladu s touto Úmluvou. Úmluva kriminalizuje různé formy korupčního jednání, včetně např. korupce veřejných činitelů, zpronevěry či praní výnosů z trestné činnosti.“ (Evropská unie, 2019)

Úmluva definuje obecná pravidla protikorupční politiky, tak aby systémy každé země, jež Úmluvu přijala byly transparentní a konkurenceschopné v oblasti veřejných zakázek, průhledností a transparentností při řízení veřejných financí, služba veřejnosti bez střetu zájmů, dále apeluje na aktivní zapojení občanů v boji s korupcí a aplikace kodexů chování pro povolání, u nichž je předpoklad styku s korupčním jednáním. Mezi další cíle patří zvýšení transparentnosti veřejné správy, usnadnění přístupu veřejnosti k informacím, vymezení auditorské činnosti, zavádění regulačních a kontrolních postupů s cílem odhalování skrytých zločinů jako je praní špinavých peněz.

6.3 GRECO – Prevence korupce ve vztahu ke členům Parlamentu, soudcům a státním zástupcům

Na úvod si vysvětlíme, co skupina GRECO představuje, kdo ji zastřešuje atd., skupina vznikla v roce 1999 na podnět Rady Evropy s cílem sledovat protikorupční kroky států, navrhopvat jim zlepšení v oblasti boje s korupcí, a to s ohledem na standardy Trestněprávní úmluvy o korupci a Občanskoprávní úmluvy o korupci. V současné době má 49 řádných členů a 10 pozorovatelů, Česká republika je členem skupiny od roku 2002. (Evropská komise, 2019)

„V hodnocení zemí prováděné GRECO, zvláštní důraz byl kladen například na základě etických zásad a pravidel chování, střetu zájmů vedlejší zaměstnání, prohlášení o zájmech a příjmy, soulad s pokyny v praxi a povědomí o korupci a její prevence mezi vysokých vládních úředníků, ministrů a donucovacími orgány.“ (Ministry of Justice Finland, 2018) Z úvodu práce by se mohlo zdát, že Finsko nemá v oblasti korupce žádné problémy, nicméně do roku 2018 nebyla vládou schválena Protikorupční strategie na léta 2017-2021. (Council of Europe, 2018)

Jak je zmíněno výše, jedním z doporučení je přijetí etického kodexu chování pro členy vlády, včetně dalšího opatření v podobě školení o kodexu, jakožto i nástroji k rizikové oblasti střetu zájmů, kam patří i fenomén otočných dveří, jenž je vysvětlen výše, stejně jako další navrhovaný bod, a tím je omezení imunity představitelů vlády, jenž brání při vyšetřování korupce.

Následující opatření se týkají policie, především posílení vnitřních pravidel, dohledu nad nimi a stanovit rovněž pravidla pro souběh zaměstnání policistů a jiných vedlejších činností, tak aby se účinněji zabránilo korupčním příležitostem.

Zprávu, která má obsahovat stanovisko Finska ke zmíněným nedostatkům má Finsko dodat do konce září 2019, doposud tak neučinilo, avšak Finsko zareagovalo na některá další doporučení, mezi které patřilo například vytvoření sítě protikorupční spolupráce, jenž je jednotně koordinována Ministerstvem spravedlnosti a spolupracuje s dalšími ministerstvy (kultury, školství, vnitra, sociálních věcí, financí, zdravotnictví, zaměstnanosti a hospodářství, zahraničních věcí), úřadem veřejného ochránce práv, svazem finského průmyslu, národním úřadem pro vyšetřování, místními úřady, Národní policejní radou, policií jako takovou, generálním prokurátorem a občanskými společnostmi včetně finských poboček Transparency International. Síť funguje v rámci projektu v časovém rámci období 1. února 2019- 31.12.2021. Kromě analytické situace stavu korupce v zemi, si klade za cíl působit preventivně v oblasti korupce, rozšiřovat osvětu, aktivně přispívat k boji s korupcí prostřednictvím podpory výzkumu korupce a podílet se na přijímání opatření, která vyplývají z mezinárodních dohod. (Ministry of Justice, 2019)

Obdobná zpráva byla vypracována i pro Českou republiku, v těch je definováno 14 doporučení, mezi které se řadí uveřejnění zápisů o jednání s lobbisty a jinými subjekty, kteří obhajují své zájmy a podílí se tak například na tvorbě zákonů. Můžeme si povšimnout, že stejné doporučení bylo vydáno i Finsku.

V souvislosti s tímto, GRECO navrhuje rozšířit prvotní cíl vytvořením rejstříku lobbistů. A oba rejstříky by byly elektronicky dostupné na stránkách eLegislative a eSbírka Tyto kroky by jednoznačně vedly k transparentnosti vlády, ve Finsku k potlačení sítě starých chlapců. (GRECO, 2018) Další opatření se týkají darů, konkrétně snížení hranice o polovinu ze současných 10 000 Kč. V současnosti Česká republika pracuje zejména na zákoně o lobbování, v době vytváření zprávy byly připravené návrhy, GRECO však vytklo opomíjení dalších subjektů, se kterými vláda jedná, v následném hodnocení pokládá doporučení za nenaplněná. V současnosti vláda vypracovala návrh, který bude předložen Poslanecké sněmovně, i přes námitkách krajů, které odmítají obšírnou definici lobbisty zahrnující i asociace a profesní

komory, dále námitkách ministerstva dopravy, financí, vnitra a zdravotnictví, Úřadu vlády ČR a Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí (Ekonomický deník, 2019), má však naplnit doporučení o registru lobbistů, ale i o jednáních, která jsou vedena s veřejnými činiteli, zákon, jehož vytvoření se projednává již čtrnáct let, by měl vstoupit v účinnost počátkem roku 2021. Registr bude podléhat správě Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran.

Skupina GRECO dále navrhla oběma státům přijetí etického kodexu pro členy Parlamentu, zahrnující další opatření zabráňující střetu zájmů, upravující oblast darů, souběhu funkcí, působení poslanců a senátorů během mandátu a po něm, také byla navržena řada školení pro seznámení se s kodexem. Za Českou republiku byl cíl splněn částečně, nikoli však z centrálního souhrnného popudu, ale prostřednictvím přijetí kodexů v jednotlivých stranách a GRECO kritizuje absenci hmatatelného důkazu o pokroku. Co se týká Finska i zde vyvstal požadavek na registr lobbistů, ten se finský auditorský kontrolní úřad jednotlivých ministerstev snažil zřídit, zatím však v pracovní podobě. O něco méně úspěšní byli pak Finové v oblasti střetu zájmů, kdy dosud nemají plnohodnotný zákon o střetu zájmů, pouze deklarují neslučitelnost některých funkcí členů parlamentu s jinými veřejnými subjekty.

GRECO Českou republiku oceňuje za postup ve věci legislativní úpravy pojmu majetková výhoda a povinná hlášení o stavu majetku před vstupem do politiky. Na druhé straně Finsku vytýká nedostatečné definování hranic v přijímání přípustných a zakázaných výhod u úředníků ve styku s klienty, stejně tak je kritizována nedostatečné vymezení ochrany informací, čímž může dojít k porušení úředního tajemství, také trvání uveřejňovacího procesu považuje GRECO za zdoluhavé, což může vést k úniku informací dříve, než jsou zveřejněny oficiálně, čímž někomu může vzniknout neoprávněná výhoda.

Dále pozitivně hodnotí zavedení vynutitelnosti oznámení o trestním jednání v souvislosti s veřejnými činiteli, a to pod pokutou až 50 000 Kč. Zpřísnění trestu zasáhlo i nepřiznané příjmy a majetkovou nesrovnalost před výkonem a během výkonu veřejné služby s přihlédnutím k výši platu veřejného činitele, za nepřiznané příjmy hrozí činiteli pokuta až ve výši 50 % daně k zaplacení, v případě, že činitel ve věci nebude spolupracovat mu hrozí pokuta až 100 % daně. I přes tyto úspěchy hodnotí skupina proces implementace jako velmi pomalý a roztržitý, rovněž upozorňuje na nestabilní systém boje proti korupci a obecně nízkou důvěru v systém, to jak občanů, tak členů skupiny GRECO. Upozorňuje na nutnost ukotvení etických principů ve veřejné správě.

7 Závěr

V práci jsme se zabývali komparací legislativních předpisů týkajících se protikorupčních opatření v České republice a ve Finsku. V sedmi kapitolách, do kterých je práce členěna se zaměřuje v první řadě na definici politicko-administrativní korupce a korupce jako takové, pro vymezení pojmu jsme vybrali definici světové banky, Občanskoprávní úmluvy o korupci a dále vysvětlení pojmu od autorů Zdeňka Tomicy a Janan Chmelíka. Tyto definice jsme vybrali, protože vysvětlují pojem v širším vymezení a neomezují se pouze na poptávkovou či nabídkovou stranu korupce, jako je tomu v užším pojetí korupce. V této kapitole se dále věnujeme lobbingu a jeho formám, jež výrazně zasahuje do korupce ve veřejné sféře. Následovně představujeme třídění ukazatelů neboli indexů korupce, podle Graycara a Smithe, jedná se o tři skupiny indexů a jsou to:

- a) kompozitní indikátory – pro příklad uvádíme Index vnímání korupce
- b) ukazatelé druhé generace – Eurobarometr
- c) ukazatelé vycházející z tvrdých dat.

Na základě výsledků Indexu vnímání korupce, Ukazatele kontroly korupce a Eurobarometru jsme zjistili, že Finsko má v průzkumech velmi dobré postavení, což znamená, že má nízkou míru korupce, a to zejména ve vztahu k evropskému průměru.

V následující kapitole se věnujeme stěžejním zákonům, jež se věnují korupčnímu jednání. Z této i následující kapitoly plyne, že ani jeden stát nemá korupci ošetřenu legislativně, pouze její dílčí části jako je úplatek, zpronevěra, praní špinavých peněz, přečiny proti řádnému průběhu hospodářské soutěže a s tím související systém veřejných zakázek. Všechny tyto pojmy jsou definovány v zákonech jednotlivé země. Rozdíl pak nastává u střetu zájmu, který de facto ve finské legislativě najdeme pouze v ústavě, a to ve vztahu k ministrům a neslučitelností některých funkcí. Česká úprava je dána pak přímo samostatným Zákonem o střetu zájmů (159/2006 Sb.). Dále se zabýváme ve vztahu k veřejným zakázkám Zákonem o registru smluv, který v České republice vyžaduje zapsání do registru každé smlouvy v hodnotě nad 2 miliony Kč u dodávek a služeb, nad 6 milionů Kč u stavebních prací. Ve Finsku funguje pak podobná databáze označená HILMA, u které platí limity 217 tisíc Kč pro dodávky a služby, bezmála 1 150 tisíc pro stavební práce. V rámci evropské politiky také existuje ještě evropská databáze TED, v níž jsou po dobu pěti let uchovávány zakázky nad 3 888 tisíc Kč pro dodávky zboží a služeb a 149 796 tisíc pro stavební práce. Finsko rovněž disponuje podrobným a specifickým Zákonem o politických stranách, ten sice v České republice existuje také, ale

v daleko užší podobě, kdy ve velké části poskytuje spíše práva než povinnosti, zatímco u finského zákona se jedná především o povinnosti členů vlády. Navíc ve Finsku je tento zákon podpořen Zákonem o otevřenosti vlády, který v České republice chybí.

Stěžejní část práce je pak věnována srovnání, jež je ve zkratce popsáno výše a dále zastřešující evropské legislativě a orgánům činným v boji proti korupci. Tyto orgány zpravidla fungují prostřednictvím úmluv, z jejichž stanov následně vyplývají doporučení pro jednotlivé státy, ve kterých oblastech by měli posílit své nástroje. Mezi tyto úmluvy patří: Úmluva OECD o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích, Úmluva OSN proti korupci a sada doporučení od Skupiny států proti korupci. Ze srovnání úmluv a jejich plnění je zřejmé, že Česká republika se snaží zlepšit své postavení a aktivně bojuje proti korupci přijímáním nových a novelizací stávajících zákonů, příkladem je nedávný návrh o registru lobbistů, který je diskutovaným tématem i ve Finsku, tam se jej však nepodařilo uskutečnit v takové formě jako je tomu v České republice, kdy zákon je předložen ke schválení poslanecké sněmovně. O pokroku svědčí i přijetí etického kodexu pro členy vlády, včetně školení zaměřených na rizikové oblasti (praní špinavých peněz, zpronevěra, finanční kriminalita, narušování hospodářské soutěže atd.). Z pohledu na úspěšnost aplikování evropských požadavků do právního systému Finska můžeme mluvit o velmi pomalém průběhu, což Finsku vytýká i Skupina států proti korupci (hovoříme o zpracování Zákona o střetu zájmů a registru lobbistů).

Z výše popsaného vyplývají následující skutečnosti: Česká republika se aktivně staví ke korupci, dbá na doporučení evropských orgánů a snaží se implementovat jejich požadavky do právního řádu poměrně úspěšně ve srovnání s Finskem. Nicméně jako oblast pro zlepšování se jeví oblast veřejných zakázek, jež by se mohla inspirovat finskou úpravou ve smyslu snížení limitů pro velké i malé zakázky, což by přineslo větší transparentnost v této oblasti. Dále s ohledem na korupční jednání veřejných činitelů, zejména na vyšších postech ve vládě by mohla zvážit přijetí obdobného zákona, jakým je ve Finsku Zákon o otevřenosti vlády. To by mohlo přispět ke zvýšení důvěry občanů v systém, nad kterým by měli sami přehled. Podíváme-li se na problematiku z pohledu Finska, musíme ocenit rychlý soudní systém, však Finsko by mělo zapracovat na průběhu implementace evropského práva a požadavků evropských orgánů.

Z hlediska kompletace práce jsem narazila na několik úskalí, a to zejména nedostupností některých dokumentů týkající se Finska v anglické verzi, jinak práce s legislativou byla poměrně náročná z důvodů obsáhlosti některých zákonů a prolínání se některých zákonů navzájem, tím pádem častým odkazováním na jiné zákony a nařízení. Nicméně za pozitivum

můžeme považovat přehledné a souhrnné uspořádání právních předpisů včetně pozměněných verzí na webové stránce finlex.fi a většinou dostupné i v angličtině, nicméně samotné vyhledávání jednotlivých zákonů bez znalosti jejich označujících čísel bylo hledání poměrně složité. Uspořádání evropských dokumentů se jevílo jako stručné, jednoznačné a přehledné.

Co se týká dalších pramenů čerpáme zejména ze Sbírky zákonů České republiky, internetových portálů a knižních podob zpráv a usnesení evropských orgánů.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje

GRAYCAR, Adam a Russell G. SMITH. Handbook of Global Research and Practice in Corruption. Northampton: Edward Elgar Publishing, 2011 [cit. 2019-04-13]. ISBN-13: 978-1849805018

CHATTERJEE, Ishita and Ranjan RAY. Crime, corruption and the role of institutions. [i]Indian Growth and Development Review. [i] 2014, vol. 7, issue 1, s. 73-95. ISSN 1753-8254.

CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. Korupce a úplatkářství. Praha: Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-853-6.

JUREČKA, Václav. Mikroekonomie. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2018 [cit. 2019-02-09]. S. 400. ISBN 978-80-271-0146-7.

KOTLÁNOVÁ, Eva a Igor KOTLÁN. Vliv institucionálního prostředí na velikost korupce: empirická analýza. Politická ekonomie. 2012 [cit. 2019-04-13], 60 (2). S. 167-186. ISSN 2336-8225

KŘEN, Jan. Čtvrt století střední Evropy: Visegrádské země v globálním příběhu let 1992–2017. Praha: Karlova univerzita, Karolinum Press, 2019 [cit. 2019-06-02]. S. 368. ISBN 978-80-246-3977-2

MEDLÍKOVÁ, Olga a ŠEDIVÝ, Marek. Public relations, fundraising a lobbying: pro neziskové organizace. Praha: Grada Publishing, 2012 [cit. 2019-02-09]. S. 138. ISBN 978-80-247-4040-9

RYSKA, Pavel a PRŮŠA Jan. Korupce: ekonomie vs. mýty. Praha: Institut Václava Klause, 2013. ISBN 978-80-87806-03-6

VLADISLAV, DAVID a NETT, ALEXANDER. Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém. Praha: C. H. Beck, 2007 [cit. 2019-06-02]. ISBN 978-80-7179-562-9.

WAWROSZ, Petr. [i]Korupce v redistribučním prostředí – Česká republika, Evropa, svět.[i] Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2016. ISBN 978-80-88018-07-0.

Internetové zdroje

BAŠNÁ, Kristýna. Tři generace metod měření korupce v Evropě. Naše společnost [online]. Centrum pro výzkum veřejného mínění 16 (2), s. 9, 14. 9. 2018 [cit. 2019-02-13]. ISSN: 1214438X. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c3/a4695/f28/Basna,%20Kristyna.%20Tři%20generace%20metod%20měření%20korupce%20v%20Evropě.pdf

ČESKO. Zákon č. 340/2015 Sb., o zvláštních podmínkách účinnosti některých smluv, uveřejňování těchto smluv a o registru smluv (zákon o registru smluv) - znění od 14. 12. 2015. In: Psp.cz [online]. © Parlament ČR, 2019 [cit. 2019-04-10]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=7&T=42>

COUNCIL OF EUROPE. Fifth evaluation round: Preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies Finland [pdf]. GRECO, 2018 [cit. 2019-05-25]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/fifth-evaluation-round-preventing-corruption-and-promoting-integrity-i/1680796d12>

ČESKO. Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek. In: *Úřad pro ochranu hospodářské soutěže.cz* [online]. © Parlament ČR, 2019 [cit. 2019-04-10]. Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/legislativa/verejne-zakazky.html>

ČTÚ. Zákon o střetu zájmů. Ctu.cz [online]. Praha: Český telekomunikační úřad, 2018 [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <https://www.ctu.cz/zakon-o-stretu-zajmu>

ČTÚ. Registr pro lobbisty a lobbované. Vláda posílá zákon do sněmovny [online]. Ceska-justice.cz. EKONOMICKÝ DENÍK. Praha: 2019 [cit. 2019-07-30]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2019/07/registr-lobbisty-lobbovane-vlada-posila-zakon-snemovny/>

EVROPSKÁ KOMISE. Finland to the EU Anti-Corruption Report [pdf]. Brussels, 2014 [cit. 2019-05-10]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/anti-corruption-report/docs/2014_acr_finland_chapter_en.pdf

EVROPSKÁ KOMISE. The 2017 EU justice scoreboard [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017 [cit. 2019-04-10]. ISBN 978-92-79-66907-1

EVROPSKÁ KOMISE. Proposal for a COUNCIL DECISION on the position to be taken, on behalf of the European Union, in the 83FMT:Superscriptrd Plenary Meeting of the Group of States against Corruption (GRECO) as regards the participation of the European Union as observer in GRECO [online]. Brussels, 2019 [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1564387135774&uri=CELEX:52019PC0273>

EVROPSKÁ UNIE. Special Eurobarometer 470 - October 2017, "Corruption", Report [pdf]. Evropská komise, prosinec 2017 [cit. 2019-04-19]. ISBN: 978-92-79-76480-6. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/SPECIAL/surveyKy/2176>

EVROPSKÁ UNIE. Pracovní skupina proti zahraničnímu podplácení [online]. Justice.cz. 2017 [cit. 2019-07-26]. Dostupné z: <https://www.justice.cz/web/msp/organizace-pro-hospodarskou-spolupraci-a-rozvoj>

GAN INTEGRITY. Finland Corruption Report. Denmark, 2018 [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <https://www.ganintegrity.com/portal/countryprofiles/finland>/<https://www.ganintegrity.com/portal/country-profiles/finland/>

GRECO. Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors. Second compliance report Finland [pdf]. Strasbourg, 2017 [cit. 2019-05-26]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of/1680728761>

FCCA. Fact and advice. Cartels and other horizontal agreements [online]. FCCA, 2014 [cit. 2019-05-26]. Dostupné z: <https://www.kkv.fi/en/facts-and-advice/competition-affairs/competition-restraints/cartels-and-other-horizontal-agreements/>

HENLEY, Jon. Safe, happy and free: does Finland have all the answers? Theguardian.com [online]. 2018 [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2018/feb/12/safe-happy-and-free-does-finland-have-all-the-answers>

KAUFMANN, Daniel. The Worldwide Governance Indicators: Methodology and Analytical Issues. Aart Kraay and Massimo Mastruzzi [pdf]. World Bank, Brookings Institution, září 2010 [cit. 2019-05-07]. Dostupné z: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/pdf/wgi.pdf>

KLUZIOKOVÁ, Veronika. Morezprav.cz. Jak si vede Česká republika v žebříčku nejzkorumpovanějších zemí světa? [online]. 2019 [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: <https://morezprav.cz/svetodeni/jak-si-vede-ceska-republika-v-zebricku-nejzkorumpovanejsich-zemi-sveta>

KOUHOUT, Pavel. Finská sauna a český rozpočet. Finmag.cz [online]. Praha: Finanční magazín, 2009 [cit. 2019-05-07]. ISSN 1802-9612. Dostupné z: <https://finmag.penize.cz/casopis-finmag>

MAZÁK, Jaromír. Vnímání korupce v České republice: přehled kvantitativních zdrojů a deskriptivní analýza současného stavu [online]. Praha: ČKS, 3/2016, 2016 [cit. 2019-04-13].

ISSN 2464-6210. Dostupné z: <http://ceskakriminologie.cz/cs/archiv/2016-3/vnimani-korupce-v-ceske-republice-prehled-kvantitativnich-zdroju-a-deskriptivni-analyza-soucasneho-stavu>

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. Česká republika obstála při hodnocení pokroku ve splnění doporučení z Pracovní skupiny OECD proti zahraničnímu podplácení, má ale stále prostor pro zlepšení [online]. Korupce.cz. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2019 [cit. 2019-07-05]. Dostupné z: <https://korupce.cz/ceska-republika-obstala-pri-hodnoceni-pokroku-ve-splneni-doporuceni-z-pracovni-skupiny-oecd-proti-zahranicnimu-podplaceni-ma-ale-stale-prostor-pro-zlepseni/>

MINISTRY OF ECONOMICS AFFAIRS AND EMPLOYMENT OF FINLAND. How should public contracts be advertised? [online]. 2019 [cit. 2019-07-23]. Dostupné z: <https://tem.fi/en/publication-of-contracts-and-thresholds>

MINISTRY OF JUSTICE FINLAND. Act on the Openness of Government Activities [online]. (621/1999; amendments to 907/2015 included) [pdf]. Finland, 1999, aktualizováno 2015 [cit. 2019-07-05]. Dostupné z: https://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1999/en19990621_20150907.pdf

MINISTRY OF JUSTICE FINLAND. GRECO issues new recommendations to Finland to prevent and combat corruption [online]. Helsinki, 2018 [cit. 2019-07-23]. Dostupné z: https://oikeusministerio.fi/en/article/-/asset_publisher/greco-antoi-suomelle-uusia-suosituksia-korruption-ehkaisemiseksi-ja-torjumiseksi

MINISTRY OF JUSTICE. Korruptionvastainen yhteistyöverkosto [online]. oikeusministerio.fi. 2019 [cit. 2019-07-23]. Dostupné z: <https://oikeusministerio.fi/en/projects-and-legislation>

MINISTRY OF JUSTICE FINLAND. The Criminal Code of Finland (39/1889, amendments up to 766/2015 included) [pdf]. Finland, 1989, aktualizováno 2015 [cit. 2019-07-05]. Dostupné z: https://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1889/en18890039_20150766.pdf

MUNGIU-PIPPIDI, Alina. Why Control of Corruption Works – When it Does, The Anticorruption Report[pdf]. Berlín: Evropské výzkumné centrum pro potlačování korupce a budování státu, Vol. 2, 2014 [cit. 19-04-13]. S. 90-127.

NATIONAL GEOGRAPHIC SOCIETY. Světový žebříček štěstí: Finsko vyhrává, poslední skončil Jižní Súdán [online]. Vltava Labe Media a.s. 2019 [cit. 19-05-25]. Dostupné z: <https://www.national-geographic.cz/clanky/svetovy-zebricek-stesti-finsko-vyhrafa-posledni-skoncil-jizni-sudan-20190321.html>

NERV. Závěrečná zpráva – Září 2009 [online]. Vláda.cz. Praha: Národní ekonomická ráda vlády, 2009 [cit. 2019-05-25]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/zaverecna-zprava-NERV.pdf>

OECD. Implementing the OECD anti-bribery convention [pdf]. Oecd.cz. 2019 [cit. 19-07-25]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/corruption/Finland-phase-4-follow-up-report-ENG.pdf>

PARLAMENT ČR. Zákon číslo 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže) [pdf]. In: Sbírka zákonů č. 313/2009 cit. 19-05-25]., částka 94, Str. 4454. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/sb094-09-pdf.aspx>

PARLAMENT ČR. Zákon číslo 302/2016 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony [pdf]. In: Sbírka zákonů č. 302/2016 [cit. 19-05-25]., částka 117, Str. 4553. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=302&r=2016>

SENÁT PČR. Občanskoprávní úmluva o korupci [online]. Praha: Senát PČR, 2018 [cit. 2019-02-09]. Dostupné z: https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/webNahled?id_doc=19719&id_var=17452

TAČR. Inspirace z Finska – TEKES [online]. TAČR, 2019 [cit. 19-05-25]. Dostupné z: <https://tacr.cz/index.php/cz/mezinarodni-spoluprace/tekes.html>

TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČESKÁ REPUBLIKA. Zakázky malého rozsahu v České republice [online]. Praha: Transparency International, 2009 [cit. 2019-04-10]. ISBN: 978-80-87123-12-THE GLOBAL ECONOMY. All indicators. Theglobaleconomy.com [online]. The Global Economy, 2019 [cit. 2019-04-10]. Dostupné z: https://www.theglobaleconomy.com/Finland/wb_corruption/

WORLD BANK. World Development Report 1997: The State in a Changing World. New York: Oxford University Press, 1997, aktualizace 2010 [cit. 19-02-13]. Dostupné z: https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/bitstream/handle/123456789/9173/IDSB_29_2_10.1111-j.1759-5436.1998.mp29002003.x.pdf?sequence=1&isAllowed=y

WORLD ECONOMIC FORUM. Reports. Global Competitiveness Index 2017-2018. Weforum.org [online]. 2019 [cit. 2019-04-10]. Dostupné z: http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/countryeconomy-profiles/?doing_wp_cron=1563717831.8361918926239013671875#economy=FIN

Seznam použitých zkratk

Apod. – A podobně

Atd. – A tak dále

CC – Control of Corruption (Ukazatel kontroly korupce)

CPI – Corruption Perception Index (Index vnímání korupce)

GRECO – Skupina států proti korupci (Group of States against Corruption)

OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-Operation and Development)

TI – Transparency Internacional

Tzv. – takzvaně

UNCAC – Úmluva Organizace spojených národů proti korupci (United Nations Convention against Corruption)

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména §35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB – TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ustřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněno v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše)

V Ostravě dne 26. dubna 2019

.....

Seznam příloh

Příloha č. 1–1 Eurobarometr otázky na přípustnost daných činů výměnou za protislužbu veřejné správ či služby

- a) a) Udělat někomu laskavost
- b) Dát někomu dárek
- c) Dát peníze

Příloha č. 2 - Pro kolik % lidí v dané zemi je korupce nepřijatelná

Příloha č. 3 - Rozšíření korupce v ČR, Finsku a EU (v %)

Příloha č. 4 - Jak se změnila míra korupce ve vaší zemi za poslední tři roky? V %.

Příloha č. 5 Vymezení pojmu veřejný činitel na základě finského trestního zákoníku (604/2002)

Příloha č. 1 Eurobarometr – otázky na přípustnost daných činů výměnou za protislužbu veřejné správ či služby

„Obecně řečeno, pokud byste chtěli něco získat z veřejné správy nebo veřejné služby, do jaké míry si myslíte, že je přípustné, učinit následující?“ (Special Eurobarometr 470 - Corruption, 2017) Respondenti odpovídají formou výběru odpovědi z možností: vždy přijatelné, někdy přijatelné, absolutně nepřijatelné a nevím. Výsledek je procentním vyjádřením, kolik % lidí se přiklání k dané odpovědi.

d) Udělat někomu laskavost

Země	vždy přijatelné	někdy přijatelné	absolutně nepřijatelné	nevím
ČR	6	37	53	4
Finsko	3	10	85	2
EU	3	19	75	3

Zdroj: vlastní zpracování, data ze Special Eurobarometr 470

e) Dát někomu dárek

Země	vždy přijatelné	někdy přijatelné	absolutně nepřijatelné	nevím
ČR	5	41	51	3
Finsko	2	8	89	1
EU	3	18	76	3

Zdroj: vlastní zpracování, data ze Special Eurobarometr 470

f) Dát peníze

Země	vždy přijatelné	někdy přijatelné	absolutně nepřijatelné	nevím
ČR	3	16	79	2
Finsko	2	7	90	1
EU	2	12	83	3

Zdroj: vlastní zpracování, data ze Special Eurobarometr 470

Příloha č. 2 Pro kolik % lidí v dané zemi je korupce nepřijatelná

Země	% lidí, pro které je korupce nepřijatelná
ČR	47
Finsko	84
EU	70

Zdroj: vlastní zpracování, data ze Special Eurobarometer 470

Příloha č. 3 Rozšíření korupce v ČR, Finsku a EU (v %)

Země	zcela rozšířená	celkem vzácná	není zde korupce	Nevím
ČR	84	11	0	5
Finsko	21	74	1	4
EU	68	25	1	6

Zdroj: vlastní zpracování, data ze Special Eurobarometer 470

Příloha č. 4 Jak se změnila míra korupce ve vaší zemi za poslední tři roky? V %.

Země/Rok	poklesla	stejná	zvýšila
ČR	14	42	44
Finsko	7	43	50

Zdroj: vlastní zpracování, data ze Special Eurobarometer 470

Příloha č. 5 Vymezení pojmu veřejný činitel na základě finského trestního zákoníku (604/2002)

„Pro účely tohoto zákona:

- 1) veřejným činitelem se rozumí osoba, která vykonává funkci v kanceláři nebo ve srovnatelném postavení ve vztahu ke státu, obci nebo sdružení obcí nebo družstevnímu orgánu podle veřejného práva obce, parlamentu, státním podniku nebo evangelickou Luteránskou církev nebo pravoslavnou církev nebo její farnost nebo družstvo, provincie Åland, finskou banku, instituce sociálního pojištění, institut ochrany zdraví při práci, obecní důchodový ústav,
- 2) osoba zvolená do veřejné funkce se vztahuje na člena obce, rada a jakýkoli jiný člen lidově zvoleného zástupce, orgán veřejného subjektu uvedeného v odstavci 1, který není členem Parlamentu jednajícího v jeho parlamentním mandátu a člena veřejného orgánu nebo instituce uvedené v odstavci 1, jako je vláda, obecní výkonná rada, správní rada, správní rada, výbor, komise a poradní výbor a jakýkoli jiný volený úředník uvedeného veřejného subjektu nebo instituce,
- 3) zaměstnanec veřejné společnosti se vztahuje na osobu na základě smlouvy zaměstnání ve veřejném subjektu nebo instituci uvedené v odstavci (1) nebo na univerzitu, (562/2009)
- 4) zahraniční veřejný činitel označuje osobu, která byla jmenována nebo zvolena do správního nebo soudního úřadu nebo do funkce v orgánu nebo soudu cizího státu nebo veřejné mezinárodní organizace nebo který se jinak účastní veřejné funkce jménem orgánu nebo soudu cizího státu nebo veřejné mezinárodní organizace,
- 5) osoba vykonávající veřejnou moc se odkazuje na
 - a) osobu, jejíž funkce na základě aktu nebo vyhlášky zahrnují: vydávání příkazů, které zavazují jiného, nebo rozhodování o úroku, práva nebo povinnosti jiného, nebo kdo na základě aktu nebo vyhlášky ve skutečnosti svými povinnostmi zasahuje do výhod nebo práv dalších a
 - b) osoba, která na základě aktu nebo vyhlášky nebo na základě a komise se na základě zákona nebo vyhlášky podílí na přípravě rozhodnutí uvedeného v odstavci a) předložením návrhu rozhodnutí nebo návrhu rozhodnutí, přípravou zprávy nebo plánu, odebráním vzorku, provedením inspekce nebo jiným odpovídajícím způsobem,
- 6) členem zahraničního parlamentu se rozumí osoba, která je členem parlament cizího státu nebo Mezinárodní parlamentní shromáždění.“ (Ministry of Justice Finland, 2015, s. 165-166)

